

T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
BEDEN EĞİTİMİ ve SPOR ANABİLİM DALI

ORTOPEDİK ENGELLİLERİN SOSYALLEŞMESİNE SPORUN ETKİSİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Sibel ÖZTÜRK AKÇALAR

Tez Danışmanı
Prof. Dr. A. Azmi YETİM

ANKARA
Ağustos 2007

İÇİNDEKİLER

İçindekiler.....	i
Tablolar Listesi.....	iii
Önsöz.....	viii
1. GİRİŞ.....	1
2. GENEL BİLGİLER.....	4
2.1. GENEL OLARAK ENGELLİLER.....	4
2.1.1. Engelli Kavramı ve Tanımı.....	4
2.1.2. Engellilerin Sınıflandırılması.....	7
2.1.3. Engelli Olmanın Sebepleri.....	7
2.1.3.1. Görme Engelli Olmanın Sebepleri.....	7
2.1.3.2. İşitme Engelli Olmanın Sebepleri	9
2.1.3.3. Ortopedik Engelli Olmanın Sebepleri.....	11
2.2.SOSYALLEŞME.....	13
2.2.1. Sosyalleşme Kavramı ve Tanımı.....	13
2.2.2. Sosyalleşme Süreci.....	16
2.2.3. Sosyalleşme Evreleri.....	17
2.2.3.1. Çocukluk Sosyalleşmesi.....	18
2.2.3.2. Ergenlik Sosyalleşmesi.....	18
2.2.3.3. Yetişkin Sosyalleşmesi.....	19
2.2.4. Sosyalleşme Araçları.....	20
2.2.4.1. Aile.....	21
2.2.4.2. Arkadaş Grupları.....	22
2.2.4.3. Okul.....	22
2.2.4.4. Kitle İletişim Araçları.....	23
2.2.5. Sosyalleşmenin Biyolojik Temelleri.....	25
2.2.5.1. İçgüdü.....	25
2.2.5.2. Öğrenme Kapasitesi.....	25
2.2.5.3. Fiziksel Bağımlılık.....	25
2.2.5.4. Dil.....	26

2.3. SPOR ve SOSYALLEŞME.....	27
2.3.1. Sporun Tanımı ve Alanı.....	27
2.3.2. Sporun Bireyler Üzerindeki Etkileri.....	28
2.3.2.1. Sporun Psikolojik Etkileri	29
2.3.2.2. Sporun Fizyolojik Etkileri.....	30
2.3.2.3. Sporun Sosyal Etkileri.....	31
2.3.3. Spor ve Sosyal Kurumlar.....	31
2.3.3.1. Spor ve Toplum.....	31
2.3.3.2. Spor ve Eğitim.....	33
2.3.3.3. Spor ve Kültür.....	34
2.3.3.4. Spor ve Boş Zaman.....	35
2.3.4. Spor ve Sosyalleşme.....	36
2.4. ORTOPEDİK ENGELLİLERİN SOSYALLEŞMESİNE	
SPORUN ETKİLERİ.....	39
2.4.1. Tedavi Aracı Olarak Spor.....	39
2.4.2. Ortopedik Engellilerde Tedavi Aracı Olarak Spor.....	40
2.4.3. Ülkemizde Ortopedik Engelliler ve Spor.....	41
2.4.4.Ortopedik Engellilerin Sosyalleşmesine Sporun Etkisi....	42
3. MATERYAL ve METOD.....	45
4. BULGULAR.....	47
5. TARTIŞMA ve SONUÇ.....	76
6. ÖZET.....	82
7. SUMMARY.....	84
8. KAYNAKLAR.....	86
9. EKLER.....	92
10.ÖZGEÇMİŞ.....	96

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1: “sadece izleyici” ve “amatör yada profesyonel” grupları arasında farklılara ilişkin Mann-Whitney U testi sonuçları	47
Tablo 2: “Kalabalıktan olabildiğince uzak kalmayı tercih ederim” sorusuna ilişkin rekans tablosu	52
Tablo 3: “Toplum içerisinde insanlarla iletişim kurmada seçici davranırım” sorusuna ilişkin frekans tablosu	52
Tablo 4: “İnsanlar, toplum içerisinde benimle kolayca diyalog kurabilirler” sorusuna ilişkin frekans tablosu	52
Tablo 5: “Toplumsal olaylarda genellikle topluma liderlik yaparım” sorusuna ilişkin frekans tablosu.....	53
Tablo 6: “Her türlü sosyal etkinliğe katılmaktan hoşlanırım” sorusuna ilişkin frekans tablosu.....	53
Tablo 7: “Toplumun içerisinde insanlarla tartışmaktan ziyade insanlara yardım etmeyi tercih ederim” sorusuna ilişkin frekans tablosu.....	53
Tablo 8: “Toplumsal olaylarda toplumu yönlendirmekte başarılıyım” sorusuna ilişkin frekans tablosu	54
Tablo 9: “Yeni tanıştığım insanlarla diyalog kurmaktan çekinirim” sorusuna ilişkin frekans tablosu.....	54
Tablo 10: “Toplum içerisinde çoğunlukla kendimi yalnız hissederim” sorusuna ilişkin frekans tablosu	54
Tablo 11: “Toplum içerisinde başkaları ile kolaylıkla iletişim kurarım” sorusuna ilişkin frekans tablosu	55
Tablo 12: “Toplumsal etkinliklere katılan insanlar kendisiyle barışık olur” sorusuna ilişkin frekans tablosu	55
Tablo 13: “Toplumsal etkinliklere katılım ile kişisel beceri ve yeteneklerimi keşfedebilir ve ifade edebilirim” sorusuna ilişkin frekans tablosu.....	56
Tablo 14: “Toplum içerisinde sevdiğim insanlarla birlikte olduğumda keder ve dertlerimi unuturum” sorusuna ilişkin frekans tablosu	56
Tablo 15: “Toplumda insanların özgürce davranmalarına izin verilirse, toplumun daha iyi olacağı kanısındayım” sorusuna ilişkin frekans tablosu.....	56

Tablo 16: “Toplumsal kurallara uymayan insanları haklı görmem” sorusuna ilişkin frekans tablosu.....	57
Tablo 17: “Toplumsal değerlere bağlı bir kişiliğe sahip biriyim” sorusuna ilişkin frekans tablosu.....	57
Tablo 18: “Toplumsal değerlere aykırı davranan bireylerin davranışları beni rahatsız eder” sorusuna ilişkin frekans tablosu.....	58
Tablo 19: “Toplumsal uzlaşmayı bozan davranış sahiplerine hoşgörülü davranırım” sorusuna ilişkin frekans tablosu	58
Tablo 20: “Aileyle ilgili kararların alınmasında katkıda bulunurum” sorusuna ilişkin frekans tablosu.....	58
Tablo 21: “Ailem benim fikir ve davranışlarıma her zaman hoşgörülü davranır” Sorusuna ilişkin frekans tablosu.....	59
Tablo 22: “Ailenizin değer yargıları ile toplumun değer yargıları arasındaki farklılık beni fazla etkilemez” sorusuna ilişkin frekans tablosu.....	59
Tablo 23: “Ailem, arkadaş çevrem belirlenmesinde etkin rol oynar” sorusuna İlişkin frekans tablosu	60
Tablo 24: “İnsanların benim davranışlarımı yargılamaya ya da yönetmeye çalışmasından rahatsız olurum” sorusuna ilişkin frekans tablosu.....	60
Tablo25: “Spor kulüpleri, farklı kültürdeki insanların tanışmasında ve böylece toplumsal bütünleşmeyi sağlamada etkin bir faktördür” sorusuna ilişkin frekans tablosu.....	60
Tablo 26: “Toplumsal aktivitelere katılmakta yaş, cinsiyet, inanç vb ayırım yapmaktan hoşlanmam” sorusuna ilişkin frekans tablosu.....	61
Tablo 27: “Toplum içerisinde başkalarının ihtiyacı olduğu zaman kendime ters düşse de o davranışı yaparım” sorusuna ilişkin frekans tablosu	61
Tablo 28: “Yeni insanlarla tanışıp, sosyal aktivitelere katılmaktan hoşlanırım” sorusuna ilişkin frekans tablosu	62
Tablo 29: “Spor kulüpleri, farklı insan grupları arasında, toplumsal diyalog için bir adımdır” sorusuna ilişkin frekans tablosu	62
Tablo 30: “Farklı kültürdeki değer anlayışlarına saygılı davranmayı tercih ederim” sorusuna ilişkin frekans tablosu	62

Tablo 31: “Herkes kültür ve değerlerini özgürce yaşayabilmeli ve ifade edebilmeli” sorusuna ilişkin frekans tablosu	63
Tablo 32: “Farklı kültür anlayışları, toplumsal barışın temel dinamiğidir” sorusuna ilişkin frekans tablosu.....	63
Tablo 33: “Bizi diğer kültürden farklı kılan değer; farklı kültürlerin barış ve uyum içerisinde yaşamasıdır” sorusuna ilişkin frekans tablosu	64
Tablo 34: “Spor yapan bireyler, kendileriyle barışık olur” sorusuna ilişkin frekans tablosu	64
Tablo 35: “Diğer insanlar beni reddecek olsa dahi, haklarımı savunurum ve doğruyu söylerim” sorusuna ilişkin frekans tablosu.....	64
Tablo 36: “Spor, toplumlar arası sosyal bütünleşmeyi sağlar” sorusuna ilişkin frekans tablosu.....	65
Tablo 37: “Bir grubun üyesi olmaktansa, kendime özgü bir değer yapısına sahip birey olmayı tercih ederim” sorusuna ilişkin frekans tablosu	65
Tablo 38: “Spor, insanlar arası iletişime olumlu katkılar sağlar” sorusuna ilişkin frekans tablosu.....	66
Tablo 39: “Spor eğitimi, topluma daha faydalı bireyler yetiştirilmesinde önemli rol oynar” sorusuna ilişkin frekans tablosu.....	66
Tablo 40: “Spor, bireysel yeteneklerin keşfedilmesini sağlar” sorusuna ilişkin frekans tablosu.....	66
Tablo 41: “Spor, insanlara karşı olumlu duygular geliştirilmesini sağlar” sorusuna ilişkin frekans tablosu.....	67
Tablo 42: “Boş zamanlarımı diğer insanlarla geçirmekten hoşlanırım” sorusuna ilişkin frekans tablosu	67
Tablo 43: “Diğer insanlara yardım etmeyi, onların bana yardım etmesinden daha çok tercih ederim” sorusuna ilişkin frekans tablosu	68
Tablo 44: Bireysel hareketlerden ziyade, diğer insanlarla hoş zaman geçirecek aktiviteler yapmayı tercih ederim.....	68
Tablo 45: “İlgilendiğim spor dalını seçmede kişisel ilgim ve yeteneğim belirleyicidir” sorusuna ilişkin frekans tablosu	69

Tablo 46: “Spor alanında birşey yapmaya karar verirsem, başkalarının düşüncelerinden etkilenmem” sorusuna ilişkin frekans tablosu.....	69
Tablo 47: “Her yaş grubunda, cinsiyette ve gelir seviyesinde insanlarla spor yapmaktan hoşlanırım” sorusuna ilişkin frekans tablosu.....	70
Tablo 48: “Spor aktivitelerinde başkalarını memnun etmek için kendime ters düşen davranışlar yapmam” sorusuna ilişkin frekans tablosu	70
Tablo 49: “Diğerleri tarafından spor aktivitelerinde beğenilip sevmek benim için önemli değildir” sorusuna ilişkin frekans tablosu	70
Tablo 50: “İnsanlar beni spor aktivitelerinde daha kolay tanıyabilirler” sorusuna ilişkin frekans tablosu.....	71
Tablo 51: “Takım sporlarının yapıldığı spor faaliyetlerinde kendimi yalnız hissedirim” sorusuna ilişkin frekans tablosu	71
Tablo 52: “Duygularımı, spor aktiviteleri boyunca kontrol altında tutmaktan hoşlanırım” sorusuna ilişkin frekans tablosu.....	72
Tablo 53: “Takım olarak yapılan spor aktivitelerinde, grubun lideri olurum” sorusuna ilişkin frekans tablosu	72
Tablo 54: “Takım sporlarında takımı yönlendirmekte başarılıyım” sorusuna ilişkin frekans tablosu.....	72
Tablo 55: “Spor aktivitelerinde tartışmaktan ziyade çözmeyi tercih ederim” sorusuna ilişkin frekans tablosu.....	73
Tablo 56: “Spor aktivitelerinin organize edilmesinde katkıda bulunurum” sorusuna ilişkin frekans tablosu	73
Tablo 57: “Spor aktivitelerinde kendimi daha özgür ifade ederim” sorusuna ilişkin frekans tablosu.....	73
Tablo 58: “Spor faaliyetlerinde başkaları ile daha kolay iletişim kurarım” sorusuna ilişkin frekans tablosu.....	74
Tablo 59: “Arkadaşlarla beraber spor yapmaktan hoşlanırım” sorusuna ilişkin frekans tablosu.....	74
Tablo 60: “İlgilendiğim spor dalını seçmemde ailem ve çevrenin etkisi belirleyicidir” sorusuna ilişkin frekans tablosu	75

ÖNSÖZ

Spor, günlük hayatın hemen hemen tüm yönlerini etkileyen çok önemli ve yaygın bir kurumdur. Spor, toplumların sosyal hayatında itibarlı bir yere sahiptir. Sporun gücü, onun sosyalleştirme aracı olmasıyla ve insanları birleştirici rolünü yerine getirmesiyle ölçülür. Spor, sosyalleşme ve sosyal değişim aracı olarak hizmet veren olağanüstü bir güce sahiptir. Sportif etkinliklerin, özürli bireyleri toplumdaki diğer bireylerle bir araya getirerek eğitimde ulaşmak istenilen entegrasyon hedefinin gerçekleşmesine olanak yarattığı da bilinmektedir.

Bu düşünceden hareketle, bu çalışmada; ortopedik engelli bireylerin, sosyalleşmesine sporun etkisini araştırılmıştır.

Bu araştırmada beni yönlendiren, eleştiri, yardım ve önerilerini esirgemeyen, danışmanım sayın Prof. Dr. A. Azmi YETİM'e, çalışmalarım sırasında bana yardımcı olan Yard. Doç. Dr. Fatih YENEL'e, diğer hocalarıma ve arkadaşlarıma, eşim Hakan AKÇALAR ve aileme teşekkür ederim.

Sibel ÖZTÜRK AKÇALAR

Ağustos 2007

1. GİRİŞ ve AMAÇ

Toplumlar, uzun bir tarihsel evrim sonunda ortaya çıkmış örgütlenmelerdir. Toplumlar, insanların fiziksel çevrelerine uyma çabalarının bir ürünüdür. Toplumsal örgütlenme, insanın varlığını sürdürme ve çoğalma imkânını arttırdığı için onun zaman içinde geliştirdiği bir uyum içindedir. Toplumsal hayat sayesinde insan, kendini diğer canlı türlerinden ayıran niteliklerini ortaya çıkarmış, geliştirmiş, sosyalleşmiş ve kültürü meydana getirmiştir. Sosyalleşme, bireyler, gruplar, sosyal kurumlar ve kültürel aktiviteler tarafından ortaya çıkarılan etkileşim sürecidir (10).

Bireyler, sosyalleşme ile belirli bir grubun veya toplumun yaşam tarzını öğrenir, aynı zamanda karşılıklı etkileşim sürecine girer. Bu öğrenme sürecinde, toplumdaki kalıp davranışlar, bireyler tarafından içselleştirilir ve sonuçta birey, o topluma ya da gruba ait bir kimlik kazanır (78).

Spor, insanlara kişisel ve sosyal kimlik, grup üyeliği duygusu vererek, onları bir araya getirir. Spor, bu işlevi birçok yolla başarabilir. Sporun popülerliği, sosyal sınıf, ırk, cinsiyet ve yaş ayrımı gözetmeyen bir olgu olması, sosyal rollerini daha kolay yerine getirmesini sağlamaktadır. Ayrıca spor, gerilim ve çatışmanın sınırını aşarak, insanlar ve toplumlar arasında iletişimin kurulmasını sağlar. Spor, bireyleri, bir ailenin, komşuluğun, şehrin veya milletin takım üyeleri haline getirecek güce sahip bir araçtır. Spor aynı zamanda önyargıları, tahakkümü yenmeye yardımcı olur ve bireylerin birbirine daha saygılı ve gerçekçi yaklaşımlarda bulunmalarını sağlar (94).

Her türlü spor aktiviteleri, sosyal bir deneyimdir. Sportif etkinliklere katılan bireyler, oyun ve hareketler aracılığıyla duygularını ifade etme imkanı bulurlar. Saldırganlık, utangaçlık, kıskançlık gibi duyguların boşalmasını sağlar ve bunların kontrol edilmesi öğrenilir. Baskı altındayken enerjiden kurtulmanın yolu, oyun ya da spor etkinliklerine katılmaktır. Spor etkinliklerine

katılma, bireyin fiziksel olduğu kadar, sosyal gelişimine de katkıda bulunur (50).

İnsanların bir bölümü, vücutlarındaki bazı fiziki eksikliklerinden dolayı engelli grubuna girer. Bu özürler, doğuştan olabildiği gibi sonradan da oluşabilmektedir. Bu insanlar, fiziki açıdan diğer insanlarla aynı şartlarda yaşamlarını sürdürürken, bazı problemlerle karşılaşır. Bu problemler, iş hayatında, eğitim hayatında, günlük hayatta ve daha birçok alanda karşılarına duvar gibi çıkar (18).

Sporun, bireyin dinamik sosyal çevrelere katılımını sağlayan sosyal bir etkinlik olmasından dolayı, kişinin sosyalleşmesinde önemli bir role sahip olduğu bir gerçektir. Bu noktadan hareketle, engelli bireylere yönelik spor faaliyetleri ne kadar gelişirse, engellilerin önündeki duvarlar da birer birer yıkılarak, onların topluma katkıları ve toplumun da engellilere katkıları o ölçüde artacaktır diyebiliriz. Spor, bireyin dar dünyasından kurtularak, başka ortamlardan, başka kişilerden, inançlardan, düşüncelerden etkilenmesini ve onları etkilemesini insanlarla diyalog içinde bulunmasını sağlamaktadır. Bu yönüyle sporun, yeni dostlukların kurulmasına, pekiştirilmesine ve sosyal kaynaşmaya destek sağladığı söylenebilir. Dolayısıyla spora teşvik edilen engelli bireylerin, topluma kazandırılması süreci hızlanırken, bir köşeye çekilip hayata küsmeleri de büyük ölçüde engellenmiş olur. Esasında engelli bireylerin yaşadığı sorunlar, sadece kendi şahıslarına ait değil; çevrelerinin, ailelerinin ve toplumun tüm üyelerinin bir sorunudur (8).

Bütün dünya için 1981 yılının “Milletlerarası Sakatlar Yılı” ilan edilmesinin ardından Türkiye’de de aynı yıl engelliler için spor yapma fırsatları doğmuştur. Bu ilk adımların ardından ülkemizde 2000 yılında kurulan Türkiye Bedensel Engelliler Spor Federasyonu ile büyük bir aşam kaydedilmiştir (51). 2007 itibariyle federasyon çatısı altında 12 spor branş faaliyetlerini sürdürmektedir. Gerek ferdi sporlar gerekse takım sporlarında büyük bir engelli nüfusuna sahip ülkemizde Türkiye Bedensel Engelliler Spor Federasyonu aracılığıyla her yeni gün cesaretini kırmayan sporcularımız çok önemli başarılarla

imza atmaktadırlar (92).

Bütün bu bilgilerin ışığında çalışmamızın amacı; ortopedik engelli bireylerin, sosyalleşmesine sporun etkisini araştırmaktır. Sporun engelli bireyler üzerinde etkisi ve engelli bireyler ile toplum ilişkisinin oluşturulmasında spor aktivitelerinin ne gibi etkilerinin olduğu araştırılacaktır.

2. GENEL BİLGİLER

2.1. GENEL OLARAK ENGELLİLER

2.1.1. Engelli Kavramı ve Tanımı

Engelli kavramı ve tanımı konusunda bir kavram kargaşası görülmektedir. Engelli kavramı bazen sakat, özürlü, yetersiz gibi sözcüklerle ifade edilmektedir. Ülkemizde çeşitli zamanlarda ve çeşitli konularda çıkarılmış, kanun, tüzük, yönetmelik ve bazı kaynaklarda ise “sakat” kavramı kullanılmaktadır. Engelli tanımı 193 Sayılı Devlet Memurları Kanunu, 506 Sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu, 657 Sayılı Devlet Memurları Kanunu, 1475 Sayılı İş Kanunu, 2828 Sayılı Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Kanunu, 2916 Sayılı Özel Eğitime Muhtaç Çocuklar Kanunu, Sakatların istihdamı hakkındaki tüzükte, Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü ile Milli Eğitim Bakanlığı tarafından hazırlanan özürlemlerle ilgili yönetmeliklerde engellinin, farklı tanımları yapılmıştır. Ülkemizde 1981 yılında kurulan “Sakatları Koruma Milli Koordinasyon Kurulu” bilimsel çalışmalar başlatarak sakatı şöyle tanımlamıştır: “Bedensel, zihinsel, duygusal ve sosyal özelliklerinde belirli bir oranda fonksiyon kaybına neden olan organ yokluğu veya bozukluğu sonucu normal yaşamın gereğine uyamayacak düzeyde özürlemlenmiş kişiye “sakat”, özürlenme durumuna da “sakatlık” denmektedir” (89).

Özel Eğitim sözlüğü engelliği gerek doğuştan gerekse hastalık ya da kaza sonucu bağımsızlığı, öğrenimi ya da iş tutması geçici ya da sürekli olarak engellenmiş olan bedensel, anlıksal ya da hem bedensel hem de anlıksal engelli durumda olanlar olarak tanımlamaktadır (65).

Bireyin yaşadığı sürece, yaş, cins, sosyal ve kültürel faktörlere bağlı olarak oynaması gereken roller vardır. Birey yetersizlik yüzünden bu rolleri gereği gibi oynayamaz durumda kalırsa buna engel denir. Yani birey belli bir zamanda, belli bir durumda yapması istenilenleri yetersizlik yüzünden yapamazsa,

yetersizlik engele dönüşür. İşitmesinden ötürü yetersiz duruma düşen, yani işitemeyen, konuşamayan çocuk okulda, sınıfta sosyal hayatta sözlü iletişime dayalı rolleri istendiği gibi yerine getiremez, oynamak istediği ona verilmez, yetersizliği önüne engel olarak çıkar ya da çıkarılır (67).

Yetersizlik zedelenme ya da bazı sapmalar sonucu, bir insan için normal kabul edilen bir etkinliğin ya da yapının önlenmesi, sınırlanması haline yetersizlik denilmektedir. Birey zedelenme ya da sapma sonucu yaşamında bir takım güçlüklerle karşılaşır. Bazı güçlüklerin üstesinden gelmede yetersiz kalır. Bacakların olmayışı yürümede zorluk çıkarır, böylece yürüyememe, yürüyerek sonuçlandırılacak etkinliklerde yetersizlik hali olur. Görmede görememe, işitmede işitememe, konuşmada konuşamama, okumada okuyamama, yazmada yazamama, uyumda uyamama vb. gibi. Yetersizlik geçici-kalıcı, giderilebilir-giderilemez, gelişen-gerileyen, etkisi durumdan duruma değişebilen özellikler gösterebilir. Bunlar derecelidir. Yetersizlik daha çok bireye bağlıdır, bireyseldir (70).

Fiziksel ve ortopedik engelliler doğuştan ve sonradan kazanılmış, insan yapısı veya biçiminde fiziksel veya fizyolojik herhangi bir bozukluk ya da eksiklik oluşturarak onun fiziksel yeteneklerini kısıtlayan veya tüm olarak ortadan kaldıran bozukluklara sahip olanlara, fiziksel engelli denir (28).

Engelli, kör, az gören, sağır, ağır işiten, geri, saralı, uyumsuz vb gibi bedensel, anlıksal ya da duygusal engel ve yetersizlikleri olan, bu yüzden özel eğitim önlemleri gerektiren kimselerdir. Bunlara “öğrenme ve uyum güçlüğü bulunanlar” adı da verilir. Yetersizlik, sağlık bakımından psikolojik, fizyolojik ve anatomik yapı veya fonksiyonlardaki eksikliği ve anormalliği ifade eder(65).

Engellilik, bir aktiviteyi normal tarzda veya normal kabul edilen sınırlar içinde gerçekleştirmedeki kısıtlılık veya yetersizliktir. Bir başka deyişle, bir yetersizlik veya özür nedeni ile yaşa, cinsiyete, sosyal ve kültürel faktörlere bağlı olarak kişiden beklenen rollerin kısıtlanması veya yerine getirilememesi halidir (17).

“Normal bir kişinin ya da sosyal yaşantısında, kendi kendine yapması gereken işleri, bedensel veya ruhsal kabiliyetlerindeki kalıtsal ya da sonradan olma herhangi bir noksanlık sonucu yapamayanlara “sakat” denir (47).

Birleşmiş Milletler Genel Kurulu’nun İnsana Hakları Evrensel Bildirgesi’ne ek 3447 sayılı Sakat Kişilerin Hakları Bildirisi’nin birinci maddesine göre engelli “normal bir kişinin kişisel ya da sosyal yaşantısında kendi kendisine yapması gereken işleri, bedensel veya ruhsal yeteneklerindeki kalıtsal ya da sonradan olma herhangi bir noksanlık sonucu yapamayanlar sakattır” şeklinde tanımlanmaktadır (17).

Diğer bir tanım da: “Kişinin bedensel, zihinsel ve ruhsal yetenek veya özelliklerinden bir kısmını sürekli olarak yitirmesine ve normal yaşamın gereklerine uyamama durumuna sakatlık ve böyle kişilere sakat denir” şeklinde yapılabilir (75).

Yukarıda sıralanan tanım örnekleri, yasalara, yönetmeliklere örgütlere göre, farklı tanımlar yapıldığını, her yasa veya her kurumun yaklaşımına göre tanımın değiştiğini göstermektedir. Dolayısıyla ne kadar iyi bir tanım yapılırsa yapılsın, o tanım kaçınılmaz olarak bir eksiklik içermektedir. Tanım yapılmasının zorunlu olduğu hallerde ise, yapılan tanımın tereddüt halinde engelli lehine yorumlanması gerektiği, yasalarda bir son fıkra, metinlerde bir son cümle ile açıkça belirtilmelidir (17).

16.01.1987 tarih ve 19402 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren “sakatların istihdamı” hakkındaki tüzükte 06.01.1997 tarihinde yapılan değişiklik ile çalışma gücünü kıstas alan tanımla, “bedensel, zihinsel ve ruhsal engelleri yüzünden çalışma güçlerinin en az % 40’ından yoksun bulunanlar” sakat kabul edilmiştir (17).

2.1.2. Engellilerin Sınıflandırılması

- **Zihinsel özürlüler;** Zihinsel yönden öğrenme güçlüğü ve yetersizliği olanlar.
- **Bedensel özürlüler;** Sadece bedeni öğelerinde fonksiyon bozukluğu ve yetersizliği olanlar.
- **Ruhsal Özürlüler;** Geçirdikleri ruhsal bunalımlar sonucu duygusal bozukluk ve yetersizliği olanlar (36).

Sürekli işlev kaybına neden olan organ yokluğu veya bozukluğuna göre özürlülerin sınıflandırılması;

- a)- Görme özürlüler
- b)- İşitme ve konuşma özürlüler
- c)- Ortopedik özürlüler
- d)- Zihinsel özürlüler
- e)- Sürekli hastalığı olanlar
- f)- Birden fazla özürlü olanlar(36).

2.1.3. Engelli Olmanın Sebepleri

2.1.3.1. Görme Engelli Olmanın Sebepleri

Çeşitli sebepler sonucu görme duyusunu kısmen veya tamamen yitiren kimselere “görme engelli” denir. Görme engelliler, görme kaybına göre çeşitli biçimlerde derecelendirilmekte olup genel olarak körler ve az görenler olarak gruplandırılmaktadır (59).

Milli Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim Okulları Yönetmeliği'nin 6. maddesinde; az gören, bütün düzeltmelere rağmen iki gözle görmesi 1/10 ile 3/10 arasında olan ve özel bir takım araç ve yöntemler kullanmadan eğitim, öğretim çalışmalarında görme gücünden yararlanması mümkün olmayan, kör bütün

düzeltilmelere rağmen iki gözle görmesi 1/10'dan aşağı olan eğitim-öğretim çalışmalarında görme gücünden yararlanılmasına imkân olmayan olarak tanımlanmaktadır (59) .

Görme engelli olmada doğum öncesi, doğum sırasındaki ve doğumdan sonraki sebepleri ayrı ayrı başlıklar altında inceleyecek olursak:

Doğum Öncesi Sebepler:

Doğum öncesi dönemde çocuğun görme engelli olmasında, annenin hamilelik döneminde geçirdiği çeşitli hastalıklar, irsiyetle intikal eden hastalıklar ve kazalar başta gelen sebeplerdir (46).

Göz küresinin küçüklüğü (mikrof talmi) Konjenital Glokom, Renita Glimu, Korneaya Retinaya, Optik sinire, Lense ait (katarak) sebepler ve metabolik bozukluklar gibi irsiyet yolu ile geçen hastalıklar görme engelli olmaya sebep olabilmektedir (89).

Hamilelik döneminde annenin geçirdiği kızamıkçık, toksoplazmosis-ateşli ve bulaşıcı virüslü hastalıklar beslenme bozuklukları, çocukların görme engelli olmasına sebep olabilmektedir (11).

Annenin hamilelik döneminde geçirdiği düşme, çarpma vb. ev kazaları, trafik ve iş kazaları gibi kazalar çocuğun görme sınırlarını veya görme duyusunu etkilemesi körlüğe sebep olabilmektedir (89).

Doğum Sırasındaki Sebepler:

Doğum anı travmaları, çocuğun görme engelli olmasında başta gelen sebeplerdendir. Annede havsala darlığı doğumun güç ve geç olması, normal doğumun mümkün olmaması durumunda forsepsin yanlış kullanılması çocuğun görme engelli olmasına sebep olabilir (89).

Geç ve güç doğumlarda kordonun bebeğin gırtlığına sarılması veya

başka sebepler sonucu bebeğin nefessiz kalması ve bu sürenin üç dakikayı aşması sonucu beyin etkilenir. Eğer etkilenen bölge görme merkezi bölgesi ise çocuğun görme engelli olmasına sebep olabilir (11).

Doğumdan Sonraki Sebepler:

Doğum öncesinde görme engelli olmaya sebep olan kalıtımla geçen bazı hastalıklar ilk çocukluk çağından bir süre sonra gelişerek çocuğun engelli olmasına sebep olabilmektedir (89).

Doğum sonrasında genellikle dört yaşın altında olan çocuklarda görülen xerophthalmia hastalığı “A” vitamini eksikliği ve kötü beslenmeden kaynaklanmakta olup görme engelli olmayı büyük ölçüde etkilemektedir. Ayrıca frengi, tokoplasmosis, kızamıkçık, menenjit gibi iltihabi hastalıklar da görme engelli olmaya sebep olmaktadır (46).

İlk çocukluk döneminde daha çok keskin ve sivri uçlu oyuncaklar, mantar tabancası, tüfek ve diğer patlayıcı eşyalarla oynarken, yanma, zehirlenme, elektrik çarpması, düşme gibi ev ve oyun kazaları ile trafik kazaları sonucu görme engelli olabilirler (89).

2.1.3.2. İşitme Engelli Olmanın Sebepleri

Doğum öncesi, doğum anı ve doğumdan sonraki sebepler sonucu işitme duyusunu kısmen veya tamamen yitiren kimselere “işitme engelli” denir. İşitme engelli, işitme kayıplarına göre çeşitli biçimlerde derecelendirilmektedir(42).

Milli Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim Okulları yönetmeliğinin 6. maddesinde işitme engelliler, sağır ve ağır işitenler olarak gruplandırılmakta ve şöyle tanımlanmaktadır (59).

Sağır: Bütün düzeltmelere rağmen işitme kaybı 20 desibel (Db)’den fazla olan ve eğitim öğretim çalışmalarında işitme gücünden

yararlanamayan kimselere denir (62).

Ağır İşiten: Bütün d¼zeltmelere rağmen işitme kaybı 25-7a (Db) arasında olan ve yardımcı araçlarla eğitim, oğretim çalışmalarından yararlanabilen kimselere denir (62).

İşitme engelli olmanın sebeplerini, doğum öncesi, doğum anı ve doğumdan sonraki sebepler olarak inceleyebiliriz.

Doğum Öncesi Sebepler:

Doğum öncesi sebeplerin başında kalıtım gelmektedir. İşitme engelli kalıtım yoluyla çocuğa geçmektedir. Kalıtımla daha çok duyuşal sinirsel türden işitme engelli geçmektedir. Bu tür işitme engellilerinin bazıları gizli seyretmekte ve buluğ çağında ortaya çıkabilmektedir (19).

İşitme engelli olmada bir diğer faktör de ocuk ile anne kanının uyuşmazlığıdır. Anne kanı RH (-), ocuğun kanı RH (+) olması halinde annenin kanı ile fetüşün kanı arasındaki geişmeden annenin kanında bir çeşit saldırcılar meydana gelmektedir. Bu saldırcılar, RH (+) olan fetüşün kanındaki alyuvarları tahrip etmekte ve bu durum sağırlığa sebep olmaktadır (62).

Gebeliğin ilk iki ayında oluşan kızamıkçık hastalığı çocukta i kulağı etkileyerek gebeliğin ilk iki ayında %100, üçüncü aydan sonra %50 oranında sağırlığa sebep olmaktadır (15).

Doğum Sırasındaki Sebepler:

Erken doğum, geç doğum, güç doğum ve geçici kordon dolanması uterusun kontraksiyon anomalileri forsept uygulaması, sezeryanla doğum sonucu doğum süresinin uzaması ve oksijensiz kalması gibi durumlarda sağırlığa sebep olur (42).

Doğum anında oluşabilecek bazı kazalar, çarpmalar, dış ve orta

kulakta zedelenme yapabilir ve iletimsel işitme engellerine sebep olabilir (19).

Doğumdan Sonraki Sebepler:

Doğum sonrasında çocuğun geçirdiği menenjit, ensefalit, kızıl, kızamık, kabakulak, boğmaca, enfluenza, çiçek gibi bazı enfeksiyon hastalıkları, sağırılığa sebep olur (15).

Kaza sonucu çarpma, düşme, yanma, kulak içinde yabancı cisim kaçırma, işitme engelli olmaya sebep olmaktadır. Şiddetli gürültüde uzun süre kalmak da sağırılığın sebeplerindendir(42).

Bazı ilaçların dozu ve alınma süreleri iyi ayarlanmadığı takdirde, ilaçların kulağa ters etki etmesi sonucu sağırılık oluşabilir. Doğumdan sonra görülen sağırılıkların bir diğeri de dominant herediteb sağırılıktır. Genellikle 5–15 yaşları arasında görülür. Bu durumlarda konuşmanın korunmasında güçlük çekilir ve konuşma bozulur (15).

2.1.3.3. Ortopedik Engelli Olmanın Sebepleri

Bedensel engelli bireyler, ortopedik yetersizlikten etkilenen ve süregelen hastalığı olan bireyleri kapsamaktadır. Ortopedik yetersizlik, iki şekilde meydana gelir: İlki; sinir sisteminin zedelenmesi; diğeri ise hastalıklar ve kazalar sonucunda kas, iskelet ve eklemlerin işlevlerini yerine getirememesi durumudur. Süregelen hastalıklar ise; kişinin tıbbi sorununun ve bakımının sürekli olmasıdır(73).

İnsanlar doğum öncesi, doğum anı ve doğumdan sonraki çeşitli sebepler sonucu ortopedik engelli olabilmektedirler. Ortopedik engelliye eğitimciler, rehabilitasyon uzmanları, tıp mensupları farklı farklı tanımlanmaktadır. Milli Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim Okulları Yönetmeliğinin 6. Maddesinde; “Ortopedik engelli; bütün düzeltmelere rağmen iskelet sistemi, kas sistemi, kas ve eklemlerdeki engellerinden dolayı normal eğitim, öğretim

çalışmalarında yeteri kadar yararlanamayan” olarak tanımlanmaktadır (89).

Doğum Öncesi Sebepler:

Doğuştan ortopedik engellerin başlıcaları; doğuştan kalça çıkıklığı, çarpık ayak, kol, bacak noksanlıkları, yapışıklıklar parmak kusurları, omurga, sırt ve bel zinciri kusurları, felçler, kürek, köprücük kemiği kusurları olarak görülmektedir (89).

Annenin hamilelik döneminin ilk üç ayında, kızamıkçık, (Rubella) ve yüksek ateşli hastalıklar geçirmesi çocuğun ortopedik engelli olmasını etkilemektedir (15).

Hamilelik döneminde annenin geçirdiği kazalar, beslenme yetersizliği, anne ve babada kan uyuşmazlığı, gebelik sırasında annede belirgin hale gelen metabolizma bozuklukları, doğuştan ortopedik engelli olmaya sebep olmaktadır (18).

Doğum Sırasındaki Sebepler:

Doğumun güç ve geç olması ve zor doğum sebebiyle meydana gelen zedelenmeler, beyin özüne bağlı felçlere sebep olmaktadır.

Doğumdan Sonraki Sebepler:

Doğumdan sonra ortopedik engelli olmanın sebeplerini kazalar, felaketler ve hastalıklar olarak üç bölüm altında inceleyebiliriz: I. Kazalar: Trafik kazaları, iş kazaları, tarım kazaları, oyun kazaları, ev kazaları; II. Felaketler sonucu yaralanmalar: Deprem, yangın, savaş; III. Hastalıklar: Felçler, iltihaplar, cüzzam, romatizma, akciğer, kalp ve damar hastalıkları, gelişme kusurları (54).

2.2. SOSYALLEŞME

2.2.1. Sosyalleşme Kavramı ve Tanımı

Her insan, biyolojik bir organizma olduğu kadar toplumsal bir varlık, bir kültür taŐıyıcısı ve içinde yaşadığı toplumun bir ürünüdür. Kuşkusuz toplum da kültür de ancak insan davranıŐlarıyla kendilerini gösterir ve bu davranışları sayesinde varolurlar. Her insan bir grup içinde doğar ve toplumsal niteliklerini bu gruplarda kazanır. Bir toplumun yaşam biçimleriyle, o toplumda yaşamak için gereken bilgilerle, değerler, gruplar aracılığıyla bireye aktarılır. Bu bilgi ve değerlerin benimsetilmesi ile birey, belli bir toplumun yesi olma niteliği kazanır (94).

Bu noktadan hareketle denilebilir ki; çocukların ya da toplumun yeni başka üyelerinin, toplumlarının yaşam biçimini öğrenme sürecine “sosyalleşme” denir. Dolayısıyla sosyalleşme, kültürün zaman içerisinde, yeni kuşaklara aktarılmasının başlıca kaynağıdır (37). Grldğu gibi sosyalleşmenin, kişinin çevresindekilerle etkileşim süreci olduğu açıktır (34).

Toplumun diğer üyeleriyle etkileşimde bulunmak, bireyin uygun davranış örüntülerini öğrenmesine yardımcı olur. Birey haklarını, görevlerini, sorumluluklarını ve hangi davranışlarının diğerleri tarafından onaylanacağını veya onaylanmayacağını öğrenir (78).

Sosyalleşme, sosyal davranış örüntülerinin kabul ile sonuçlanan bir süreçtir (34). Grldğu gibi sosyalleşme ile oluşan etkileşim sürecinde toplumdaki kalıp davranışlar, birey tarafından kiŐiselleŐtirilir ve sonuçta birey, o topluma ya da gruba ait bir kimlik geliştirir (21).

Denilebilir ki sosyalleşme, toplumun bir yesi olma, diğer insanlarla yaşamayı öğrenme sürecidir ve bu süreç içinde birey, diğer insanlarla etkileşim yoluyla, kendine özgü toplumsal davranış ve değerleri geliştirir (88).

Sosyalleşme, insanın karşılaşacağı durumları, müesseseleşmiş kurallara, çözüm yollarına uygun şekilde tarif ve idrak edilmesini sağlayan süreçtir. Bir başka deyişle sosyalleşme, başkalarıyla olan ilişkileri aracılığı ile bireylere, tüm değer, kural ve normların, toplumca kabul edilebilir tutumların, alışkanlıkların, becerilerin iletilmesi sürecidir (27).

Bütün bu tanımlara paralel olarak sosyalleşme kavramını ilk kullanan E. Durkheim de eğitimi, yetişkin kuşakların, yetişmekte olan kuşakları sosyalleştirmesi, toplumsal hayata hazırlaması, ruhsal, zihinsel, ahlaki yönden yetiştirilmesi olarak kabul etmiştir (94).

Daha geniş anlamıyla sosyalleşme, insan hayatında müşahede edilen bir form değiştirme, sosyal faktör ve unsurlar aracılığı ile oluşan bir yenilenme ve gelişme halidir (5).

Doğan'a göre de sosyalleşme, insanın tecrübeleri ışığında kişiliğinin doğal yapısı ile yaşadığı toplumun sosyo-kültürel öğelerinin benimsetildiği ve kişiliğinin farkına vardığı, bunun yanı sıra anlamlı sosyal görevlerle yaşamak zorunda olduğu toplumsal çevreye uyumunu sağlayan bir süreçtir (25).

Topluma uygun kuralların bireylerce içselleştirilmesinden bahsedildiğinde yukarıdaki tanımlardan da çıkarılabileceği gibi bireyin, toplumsallaşmasından sözedilebilmesi için:

- Süregelen bir toplumun varolması,
- Bireyin, yeterli biyolojik ve kalıtsal özelliklere sahip olması,
- Bireyin, toplumun diğer bireyleriyle bir takım ilişkiler kurma isteği içinde bulunması gerekir (29).

Fichter'e göre sosyalleşme, iki bakış açısından betimlenebilir:

Nesnel olarak; birey üzerinde eylemde bulunan toplum açısından ve öznel olarak, topluma tepkide bulunan birey açısından betimlenir (34).

Nesnel olarak sosyalleşme, toplumun öz kültürünü, nesiller arası aktarma esasına dayanır. Toplum bireye, toplumsal rolünü öğretir (82).

Nesnel sosyalleşmenin işlevi, belirli bir toplumun sahip olduğu “yaşama deseni”ni, değerleri ve hedefleri bireylerin yavaş yavaş benimsemesi için, özellikle de bireylerin toplumda yerine getirmek zorunda oldukları sosyal rolleri öğrenmeleri için, bireylerin gereksindiği hüner ve kuralları geliştirmektir(34).

Öznel olarak sosyalleşme, bireyin içinde yaşadığı topluma uyması olarak tanımlanabilir (82). Bir başka deyişle, bireyin çevresindeki kişilere uyarlanması sırasında bireyde cereyan eden bir öğrenme sürecidir. Kişi, içinde yaşadığı toplumun alışkanlıklarını alır. Çocukluktan başlayarak adım adım “toplumca kırılmış” bir hale gelir. Sosyalleşme, yaşam boyu süren bir süreçtir. Bilinçaltı uyumluğun bir çeşiti olduğu gibi her yer, her kültür, her zaman ve her toplum için söz konusudur (34).

İnsan davranışlarının büyük bölümü öğrenilmiş davranışlardır. Bir öğrenme süreci olan sosyalleşme ile insan, kendine uygun insanca davranışları öğrenir. Doğduğu andan itibaren çeşitli çevrelerin içinde bulunmak zorunda olan her insanın biyolojik, fiziksel ve sosyal olmak üzere üç çevresi vardır. İnsan, içinde bulunduğu bu çevrelerle sürekli etkileşim halindedir. Bu etkileşimde birey, özellikle toplumun davranış kalıplarını (yapma, duyma, düşünme) öğrenmektedir. Bu öğrenmenin sonucunda birey, ait olduğu toplumla uyum içinde ise, sosyalleşme yeterli düzeyde gerçekleşmiş demektir (26).

Erkal’a göre sosyalleşmenin bir takım sebepleri vardır: Sosyalleşmenin bir sebebi, toplumda rehberlik müessesesinin gelişmemiş olması, sosyal çevrede şekilci, sadece maddeci ve faydacı normlara göre ilişkilerin geliştirilebilmesi, ideolojik şartlanma, grup dışı faaliyetlere

kapalılık, doğru ve yanlış belirli mutlaklar arasında aramak ve araştırma yapmamak, “etnosantrizm” (kendi dışındakileri aşağılama ve kendi grubunu yükseltme), dil anlayışındaki farklılık sayılabilir. Sosyalleşmenin bir başka sebebi de, toplum seviyesinde ortaya çıkan “biz” duygusundan ve ortak kültürel paydalardan çok, millet altı unsurlara (boy, kabile, aşiret, mezhep vb) ait dar anlamda “biz” duygusunun öne çıkarılmasıdır (31).

2.2.2. Sosyalleşme Süreci

Sosyalleşme tanımlarından çıkardığımız en önemli sonuç, sosyalleşmenin bir süreç olduğu düşüncesidir. İnsanın yaşamı da sürekli değişen ve gelişen bir süreç olduğuna göre bu çok doğaldır. Çocuğun anne ve babasından kalımsal olarak aldığı özellikler, daha sonradan kazanacağı özelliklerin temelini oluşturmaktadır. Bu temel üzerine oturan kültürel ve yaratıcı nitelikler, bireyin kişiliğine biçim verirken sosyalleşmesini de sağlamaktadır (56).

Sosyalleşme süreci, bir sosyal olgu olarak ferdin doğuştan itibaren toplum üyeliğini kazanmasında geçirdiği safhaların hepsine verilen addır (31).

Sosyalleşme süreci, sürekli olarak bireyin “dışında” cereyan eder. Sosyalleşme süreci, sadece çocukları veya topluma yeni gelen göçmenleri etkilemez, toplumdaki tüm kişileri etkiler. Kişiler üzerinde eylemde bulunur; kişilere toplumun ve kültürün sürekliliği için gerekli olan davranış örüntülerini temin eder. Sosyalleşme, toplum açısından bir sosyal kontrol süreci ve grup yaşamında düzenlilik sağlama yoludur (34).

Bir başka ifade ile; birey, sosyal yaşam içinde pek çok etkileşim içine girer ve kendine özgü davranış kalıplarını, kurduğu etkileşimler aracılığıyla oluşturur. Sosyalleşme sürecinde, toplumun düşünce, davranış ve değer yargıları, kültür sayesinde bireye aktarılmaktadır (49). Denilebilir ki insan, daha sonra kazanacağı şahsiyet ile doğmaz. Her toplum, fertlerin nasıl davranmaları gerektiğini gösteren normlara sahiptir. Toplumlar arası bazı ortak kabul görmüş

normlar bile farklı toplumlara göre şekil alabilir (31).

Sosyalleşme süreci ile birey, son derece karmaşık bir yapıda örgütlenmiş olan yaşama biçimine uymaktadır. Sosyalleşme hem birey hem de toplum açısından son derece önemlidir. Sosyalleşme bir yandan bireye, toplumsal bir benlik ve kişilik kazandırırken bir yandan da toplumun görelî sürekliliğini sağlamaktadır (66). Böylece sosyalleşme, toplumun yeni üyelerine o toplumda var olan yerleşmiş gelenek, görenek, tutum ve davranışların neler olduğunu ve bunlara uyum sağlamanın ve öğrenmenin yollarını gösterir (69).

Tolan'a göre sosyalleşme süreci, bir bireye başkalarıyla olan ilişkileri aracılığıyla, iyi-kötü, doğru-yanlış gibi toplumun yargı ölçütlerinin, diğer tüm değer ve normların toplumca kabul edilebilir tutum ve alışkanlıkların, becerilerin iletilmesini kapsayan bir süreçtir (86).

Tolan'ın bu görüşüne paralel olarak; Parsons sosyalleştirenlerin, sosyalleştirilenlere beş tip şey sunduklarını belirtir. Bunlar; bilgi, hoşgörü, karşılıklılığına izin vermemek, destek ve olumsal koşullu ödüllendir. Bunlara karşılık sosyalleştirenlerin belirli bir davranış ve tavırları gösteren işaretler beklerler (13).

2.2.3. Sosyalleşme Evreleri

Sosyalleşmenin, hayat boyu devam eden bir süreç olduğundan bahsetmiştik. Bireyler, hayatları boyunca çeşitli evrelerden geçerken biyolojik ve fizyolojik değişimlerle birlikte sosyal ve psikolojik değişimlere de uğrar (78).

İnsanın sosyalleşmesi çok karmaşık bir süreçtir. İnsan sayısız olayların, kişilerin içinde bulunduğu sosyo-ekonomik-kültürel koşulların, gelenek, görenek, kanunlar, fiziksel çevre daha birçok etkenin etkisindedir. Bu etkenlerin, karmaşık etkileşimi sonucunda insan, fert olarak belirir (52).

Sosyalleşme aynı zamanda derece derece gerçekleşen bir süreçtir.

Özellikle dünyaya gelme aşamasından, çocukluk dönemine kadar “küçük” bir sosyal dünyada geçer. Küçük ve basit sosyal dünya veya sistem içinde etkileşim, bebeğin gerekli ayrımları yapabilmesini, yeni öğrendiklerini sağlam temellere oturtmasını sağlar. Bu arada çocuk, içseldünyasının da farkına varır. Yavaş yavaş içinde yer aldığı sosyal sistem genişler, daha fazla objeler tanınır ve içselleştirilir. Çocuğun ilerde oynaması gereken rolleri ve etkileşimde bulunacağı diğer bireylerin de rollerini içselleştirmesi beklenir. Rollerin içselleştirilmesi, aynı zamanda kişiliğin gelişmesi demektir (78).

Sosyalleşme süreci üç evrede ele alınabilir:

1- Çocukluk evresi 2- Ergenlik evresi 3- Yetişkinlik Evresi

2.2.4.1. Çocukluk Sosyalleşmesi

Çocukluk döneminde, çocuk için canlı ve cansız varlıkları ayırabilmek mümkün değildir. Bu dönemde çocuk, ancak kendi kendisini tanımaktadır. Çocuğun bütün ilgisinin yine kendisine dönük olduğu bu dönemde, sosyalleşme ve buna bağlı olarak sosyal ilişkilerden bahsetmek mümkün görülmez (31).

Birbaşka ifade ile çocuk, doğduktan bir süre sonra beslenme zamanı ile ilgili kısmi beklentiler içine girdiği ve bakım ihtiyaçları için işaret etmesi gerektiğini öğrendiği bu evrede, bütün aile ile etkileşime girmez. Sadece alt sistem içinde kendisi ve annesi vardır (78).

Çocuk bir yaşında fiziki varlığının; iki yaşında ise sosyal evrenin bilincine varır, “sen”, “ben”, “o” kavramlarını elde eder. Beş-altı yaşına gelmiş çocuk, artık çevresel kültürün tüm unsur ve yaptırımlarını algılamış, sosyalleşme sürecinin en önemli bölümünü yaşamış olmaktadır (86).

2.2.4.2. Ergenlik Sosyalleşmesi

Bu evrede gençler, anne-baba kontrolünden yavaş yavaş çıkmaya

başlarlar. Ergenlerin, daha fazla bağımsızlık istekleri sonucu gerilimler oluşur. Sosyolojik olarak yetişkinlik dönemi, bireyin kendini ekonomik açıdan idare edebilecek durumda olması olarak tanımlandığından, ergenin, fizyolojik açıdan olgunlaşması fakat aileden bağımsız hale gelmemesi, sorunların yaşanmasına neden olabilir (78).

Aile ve okul gibi çevrelerde olgunlaşan ve yavaş yavaş sosyalleşme süreci içinde ilerleyen fert, daha sonra işyeri içinde de kendi şahsiyetini bulur ve geliştirir (31).

Görüldüğü gibi ergenlik dönemi, önemli sosyal, kişisel ve fiziksel değişimlerin gerçekleştiği bir dönemdir. Birçok tutum ve değerler, ergenlik öncesi çocukluk yıllarında gerçekleşmiş olsa bile, bu evrede gençler, bilişsel ve manevi olgunluğa erişirler. Artık son derece geniş etkileşim alanları (okul, akran grupları, kitle iletişim araçları, tüketim, moda vb) vardır. Sosyal, politik, ekonomik ve çevresel konularda, gelişmiş önemli düşüncelere sahiptirler. Artık ailenin dışındaki güçler, ergenin dünyasını şekillendirmektedir (78).

2.2.4.3. Yetişkin Sosyalleşmesi

Çocukluk ve ergenlik dönemindeki sosyalleşmeye “birincil sosyalleşme” denilmektedir. Bu dönemlerde aile, okul arkadaşları ve kitle iletişim araçları etkili olmaktadır. Yetişkinlik dönemindeki sosyalleşmeye ise “ikincil sosyalleşme” denilmektedir ve bu dönemde de iş, evlilik ve emeklilik çevresi etkili olmaktadır (37).

Yetişkinlik sosyalleşmesi, çocukluk sosyalleşmesinden oldukça farklıdır. Çocuklar esnekler; ancak yetişkinlerin sosyal birikimleri, değişimlere karşı direnç oluşturmaktadır. Yine de bireylerin yaşamlarında değişiklikler meydana geldikçe (iş değişince, evlenince, çocuk sahibi olunca vb) rolleri de değişmekte ve buna paralel olarak birey, sürekli sosyalleşmektedir (78).

2.2.4. Sosyalleşme Araçları

İnsanlar, “sosyal hayat alanı” üzerinde irili ufaklı pek çok sayıda sosyal grup içinde yaşarlar. Bunların hepsi, toplum yapısını meydana getirir. Toplum yapısı içinde niteliklerine göre aile, okul, işyeri, cami, spor kulübü, dernek, hastane vb sosyal grupları oluşturur. Toplum sistemi, sosyal grupları, amaçlarına, fonksiyonlarına, niteliklerine göre birbirini tamamlamak üzere bir arada tutar. Böylece insan grupları arasındaki ilişkiler dizisi meydana gelir (94).

Dönmezer de sosyalleşmeyi, kişinin grup normlarına uymasını ve bunları öğrenmesini sağlayan bir süreç olarak tanımlamaktadır (27).

Birbaşka ifade ile, sosyalleşme durgun, yeknesak bir süreç değildir. Birey, birçok araçla sosyalleşir (84). En önemli sosyalleşme araçları aile, okul, arkadaş grubu ve kitle iletişim araçlarıdır. Özellikle aile ve eğitim kurumları, başlıca sosyalleşme araçlarındandır. Çünkü çocuklara bilgi ve toplumun değerlerini kazandırır. Arkadaş grupları ve kitle iletişim araçları sosyalleşme amacıyla varolmadıkları halde çocukların bilgilerinin, tutumlarının ve inançlarının biçimlenmesinde çok kritik rol oynarlar (78).

Bu noktadan hareketle sosyalleşme sürecinde, en geniş ve temel ayrımlardan biri, “birincil” ve “ikincil” grup ayrımıdır.

Birincil Grup; aile, yakın akrabalar, arkadaşlar gibi, kişinin doğrudan ilişki içinde bulunduğu, problemlerini çözmeye, karşılıklı yardımlaşmada, birbirini korumada görece sağlam, içten, uzun süre devam eden ilişkiler geliştirdiği ufak gruplardır. Kişiyi, grubun bir organı olarak “biz” bilinci içinde tutan bu gruplara aile başta olmak üzere, akranlar, arkadaş ve oyun grupları, okul gibi çevreler girmektedir (20).

Belli olduğu üzere bu tür grup yapısında ilişkilerin yüz yüze olması, sıklığı, yoğunluğu ve sürenin uzunluğu, bu tür grupların sosyalleşmedeki

etkisini birinci sıraya çıkarmaktadır (12).

2.2.5.1. Aile

Aile, normal şartlarda insanların ilk karşılaştığı sosyal gruptur. Bu yapısı ile aile, toplumun çekirdek kurumudur. Anne-baba, sosyalleşmenin ilk kaynağı ve ilk modelleridir. Birey, ailede hem sosyo-kültürel değerleri ve tutumlar, hem de bazı özel davranış biçimlerini, anne-babayı örnek alarak büyürler (33).

Çocuğun ilk öğrenmeleri, ilerideki gelişmesinin temelini oluşturur. Anne ve babalar, iyi insan, iyi vatandaş olmanın, başarılı ve nitelikli olmanın yollarını çocuklarına önemli ölçüde aktarırlar ve öğretmeye çalışırlar. Çocuğun kültürel davranışları da, anne babanın çeşitli yönlendirme ve beklentileri doğrultusunda oluşturulur. Çocuklar için aileler, uzun dönem amaçların ve temel değerlerin benimsenmesinde önemli rol oynarlar (94).

Küçükkurt sosyalleşmeyi, bir tür çevreye uyum süreci olarak tanımlar. Bireyin bu süreci ailesiyle birlikte yaşamaya başladığı gözönüne alındığı takdirde; bireyin psikolojik yapısını etkileyen en önemli sosyalleşme faktörünün aile olduğu son derece açıktır (58). Çocuk, toplumsal yaşama ilişkin değer ölçülerini, kişiliğini bu dönemde kazanır. İyinin benimsenip seçilmesi, kötünün itikmesi, işte bu çocukluk döneminde oluşur ve pekişir (26).

İşte gelişimin en başından itibaren amacı, kendisini, çevresini ve çevresiyle kurduğu ilişkisini bir anlam çevresi içine oturtabilmektedir (68). Bu bağlamda aile, toplumsal normların öğrenildiği ilk yer olmakla birlikte aktarılan normların, uygulanıp uygulanmayacağını da derleyen bir kurumdur (76).

Ailede sosyalleşme; rehberlerle, öğretimde bulunma, çocuğun eylemlerine yanıt verme ve kendi eylemlerine çocuğu katmak gibi yollarla gerçekleşir. Çocuk, ailesi ile etkileşimi içinde uygun örnekleri ve değerleri seçmektedir. İşini, gözlem, başkalarına katılma, rol oynama ve kendi düşünce ve

davranışlarını yargılama yollarıyla gerçekleştirmektedir (83).

Özetle ailenin başlıca görevi, çocuğu, toplumun kişisi haline getirmektir. Aile, toplum içindeki en küçük sosyalleşme birimi olmasına rağmen, bir sosyalleşme aracı olarak önemi çok büyüktür. Ailenin yerini tutabilecek bir başka kurum yoktur (2).

2.2.5.2. Arkadaş Grupları

Aile ve arkadaş, akran grupları arasında, çocuk açısından, kurduğu ilişkilerin niteliği farklılık gösterir. Aileye göre arkadaş ilişkileri daha demokratiktir (84). Arkadaş grupları, çocuk için bir danışma ortamıdır (97). Çocuk, arkadaşlarıyla olan ilişkilerinde, onlardan çok şey öğrenir. Bunların arasında paylaşma, mücadele, kavga etme, büyüklerle olan ilişkiler, başarı, sevilme, birliktelik, hoşgörü, başkalarına tahammül sayılabilir (94).

Bütün toplumlarda çocuklar, arkadaşlarıyla oynarlar ve arkadaş grubu, büyük ölçüde informel sosyalleşmede etkili olur. Arkadaş grubunun etkisi, özellikle ergenlik döneminde doruğa çıkar. Bu dönemde ergenler, kendi kimliklerini oluşturma ve belirgin gençlik kültürüne katılma sürecinde ailelerinden bağımsız olmak isterler (78). Dolayısıyla arkadaş grupları, boş vakitlerini değerlendirme, görünüş, oyun, takım tutma, müzik, alışkanlıklar edinme, cinsel davranışlar gibi konularda, çocukların hayat görüşleri ve davranışlarını önemli ölçüde etkiler (94).

2.2.5.3. Okul

Eğitim, resmi, örgütlü ve planlı bir sosyalleşme kurumudur. Öğretmen ise, bu kurum içerisinde en önemli sosyalleştiricidir. Okul hayatı, çocuğa sadece bilgi ve beceri değil; toplumsal sorumlulukları da öğretir. Bu nedenle çocuğu etkileyen ilk organizasyonun eğitim olduğu söylenebilir (94).

Okul, çocuğun ilk formel sosyalleşme aracıdır. Aile çocuğun farklı bir birey olmasını sağlarken; okul, çocuğun belli standartlara,

kurallara uymasını sağlar ve herkes gibi davranmasını bekler (78).

Dolayısıyla aileden sonra sosyalleşmeyi daha planlı ve global boyutta devam ettiren eğitimin kaliteli olması gerekir. Okullarda verilecek eğitim, bilgi ve beceri kazandırmanın yanısıra, öğrencinin kendi kendisine bilgi üretmesine, beceri geliştirmesine olanak sağlamalıdır. Verilecek eğitim, yaşama dönük ve yaşam için olmalıdır. Çocuk bilgi ve becerisini, hem kendisi hem de toplum yararına kullanabilecek bilinçle yetiştirilmelidir (97).

Çocuk için okula başlamak, yeni bilgiler edineceği, yeni bir dünyaya girmektir. Toplum, okula başladıktan sonra, çocuktan kendisi gibi düşünme ve görmesini ister (93). Çocuklar okula girdiklerinde, öğretmenlerin ve yaşlıların etkisi artarken; ailenin etkisi azalmaya başlar. Çocuklar daha bağımsız olurlar. Anne-babalar, çocuklarının daha fazla özerklik isteklerine uyum sağlayabilirlerse, okul yıllarını daha zevkli ve doyumlu hale getirebilirler. Bu sırada, oyun oynama, okuma, televizyon seyretme, konuşma ve yemek yemeyi de içeren oyun etkinliklerinin büyük bölümü, hala evde yer aldığı için anne-baba etkisi hala güçlüdür (63).

İnsan ilişkilerinde birincil kümelerin yakın, sıcak ilişkilerden ayrıldıkça, ilişkilerin daha az duygusal olduğu ikincil kümelere yaklaşılır. İkincil grup, bireyin birincil gruba oranla daha kısa dönemlik, şekilsel (formal), zayıf, dolaylı, çoğu zaman da yapay ilişkilerle bağlı olduğu toplumsal grup türüdür. Uzak akrabalar, ara sıra rastlanan kişiler, tanışlar, kalabalıklar, yaşanılan şehir, ulus, parti, fabrika, vb kümeler ikincil gruplara örnek olarak verilebilir (20).

Kitle iletişim araçları da bireysel etkileşime doğrudan karışmamaları özelliklerinden hareketle ikincil gruplar bağlamında sınıflandırılmaktadır (29).

2.2.5.4. Kitle İletişim Araçları

Yakın zamana kadar çocuğun sosyalleşmesinde en önemli ve etkin

kurumlar, aile (anne-baba), arkadaş grupları ve öğretmenlerdir. Oysa günümüz modern toplumlarında televizyon başta olmak üzere, kitle iletişim araçları, sosyalleşme sürecini etkileyen çok önemli kurumlar haline gelmiştir (94).

Gazeteler, dergiler, radyolar, filmler, kitaplar, kitle iletişim araçlarının bir kısmını oluştururlar. Özellikle televizyon, baskın bir sosyalleşme aracıdır. Televizyon, çocuğun çevresini ve dünyayı tanınmasında, anlamasında çok etkili olduğu bilinmektedir (78).

Günümüzde insanlar, televizyondan izledikleri ve radyodan işittikleri ile, yaşam biçimleri ve toplumun politikası hakkında bilgi sahibi olmakta, başkalarına karşı olan tutum ve davranışlarını da, bu araçlardan aldıkları bilgilere göre ayarlamaktadırlar. Diğer bir ifade ile radyo ve televizyon insanın duygularını, dünya görüşünü, tutum ve davranışlarını etkileyerek, insanları belirli bir yolda değiştirmektedir (69). Özellikle televizyonda yayınlanan reklam, insanların ihtiyaçlarını şekillendirirken, davranışlarına da yön vermektedir (97).

Aynı zamanda kitle iletişim araçlarında hazırlanan programlar, topluma uygun biçimde düzenlenmiş ise toplumda kabul edilen değerleri güçlendirici etki yapmaktadır (27).

Ataerkil aile yapısından modern toplum yapısına geçiş ile birlikte, kitle iletişimi, toplum ve grupların adeta yerini alarak, bireyin gelişim süreci içerisinde önemli bir yere sahip olmuştur (22).

Kitle iletişim araçlarının sosyalleşmede bu derecede etkin olmasında, bireyler üzerine yaptığı etki ile mümkün olabilmektedir. Kitle iletişim araçları, davranış, bilgilendirme, düşünce, tutum ve hisler gibi kavramlarda etkili olduğu için sosyalleşmede son yıllarda çok fazla etkili olmaktadır (39). Alav'a göre de kitle iletişim araçları, bireylerin ufuklarını genişleterek evrensel bazda düşünmeyi ve eğitmeyi sağladığı gibi, birey ve toplum bilincini de sağlamakta, böylelikle modern bir topluma geçişi de kolaylaştırmaktadır (6).

Kitle iletişim araçları ile diğer sosyalleşme araçları arasındaki fark, basın-yayının tek yönlü iletişim olmasıdır. Diğer bütün sosyalleşme araçlarının aksine, filmlerde, televizyonlarda seyrettiğimiz bireylerle bizler, karşılıklı etkileşim içinde bulunmuyoruz. Bu açıdan kişiler, seyrettikleri, gördükleri veya duydukları şeyleri olduğu gibi içselleştirmezler. Medya veya daha başka yerlerden bilgi toplarlar ve de diğer insanlarla etkileşimde bulunarak seçeneklerini değerlendirirler. Sonuç olarak sosyalleşme, sadece bir öğrenme süreci değildir. Fakat çok karmaşık ve çok boyutlu bir süreçtir (78).

2.2.5. Sosyalleşmenin Biyolojik Temelleri

2.2.6.1. İçgüdü

Güdülenme kavramı, bireyin ihtiyaçlarını karşılamak için belli bir hedef doğrultusunda davranışlar üretmesine, hedefe ulaşmak için çaba harcamasına işaret eder (90).

Tezcan'a göre içgüdü, türler için biyolojik olarak atanmış, göreceli karmaşık bir davranış modelidir. Eğer bir kimse, böyle biyolojik olarak saptanmış davranışlara sahipse, öğrenmesi ve sosyalleşmesi konusunda bir sınıra ulaşmıştır(84).

2.2.6.2. Öğrenme Kapasitesi

Köknel'e göre öğrenme, doğuştan varolan tepkilerin, çevreden sürekli olarak gelen fiziksel ve kimyasal uyaranların etkisi altında koşullu tepkilere dönüşmesi ve bu davranış kalıplarının beyin kabuğunda depolanmasıdır(57).

2.2.6.3. Fiziksel Bağımlılık

Yeni doğan bebekler, tamamen diğer insanlara bağımlıdır (78). Doğumla birlikte belli bir dönem, bağımlılığın kurulması yönünden kritik haftalardır. Bağımlılık, tüm bebekler için sonsuz bir teminattır ve bebeğin

duygusal gelişimi ile ilişkilidir (67). Anne bebeğin hayatında son derece önemlidir. Çocuğun beslenmesi, bakımı ve ona gösterdiği şefkat ve sevgi sayesinde çocuk başkalarına olan güven hissini kazanır (94).

2.2.6.4. Dil

Yeni doğmuş bir çocuğun bütün yeteneklerini geliştirip geliştirmemesi, insanlar arası etkileşime, dil kullanmasına ve duygusal yakınlık içinde olmasına bağlıdır. Bireyin, toplumun diğer üyeleriyle etkileşimi sonucu sosyalleşmesi ve öğrenmesi, toplumun dilini öğrenmesiyle hızlanır (78).

Aksan'a göre dil, toplumun düşünce ve duygu tarzlarına, sosyal yapılarına, oturdukları yere, iklim şartlarına, tarihteki geçmişlerine, zaman içinde uğradıkları değişime ve gelişime göre şekil ve işleyiş bakımından birbirinden ayrılmışlardır (4).

2.3. SPOR ve SOSYALLEŞME

2.3.1. Sporun Tanımı

Dünya üzerinde insana ait bulgular, bundan yüzbinlerce yıllar öncesine kadar uzanmaktadır. İlkel insan, ateşli silahların bulunmadığı dönemlerde, güçlü doğa karşısında yaşantısını sürdürebilmek için bedenen kuvvetli olması gerektiğine, tarihin daha ilk çağlarında inanmıştır. Bunun için de kendince gerekli gördüğü eksiklikleri giderme yoluna gitmiştir (50). Bir av hayvanını yakalayabilmek, kendinden güçlü, yırtıcı hayvanlardan kaçabilmek için çabuk, çevik ve dayanıklı olmak gerekiyordu. Bu mücadele sonucunda bedenen güçlü olan, yaşamını devam ettirirken, güçsüz olanlar yok olup gidiyordu (72).

İşte spor, insanın doğayla ilk ya da toplumla işbirliği, işbölümüne dayalı, ileri ilişkilerinin bir benzetim modeli olarak; doğayla savaşım sırasında edinilen bedensel beceri ve geliştirilen araçlı ya da araçsız yöntemleri ile estetik, teknik, fizik, yarışmacı, mesleki ve toplumsal süreçtir (35).

Genel anlamıyla spor, bireyin beden ve ruh sağlığını geliştirmek, belli kurallara göre rekabet ölçüleri içinde mücadele etme, heyecan duyma, yarışma ve üstün gelme gibi amaçlar içeren, başarı gücünü artırma, kişisel açıdan en yüksek noktaya çıkarma yolunda gösterilen yoğun çabalar olarak tanımlanabilir (9).

Yıldız da sporu, ekonomik, kültürel ve sosyal kalkınmanın başlıca unsuru olan insan gücünün beden ve ruh sağlığını sağlayıcı, koruyucu ve bütünüyle dengeli olarak yapının geliştirilmesi ile ilgili faaliyetlerle, bu faaliyetlerin yarışmaya dönüşmüş durumu olarak tanımlar (96).

Spor, toplumsal yaşamın, toplumsal kültürün, organik öğelerindedir. Zaman içinde kültürdeki, sonuç olarak toplumdaki değişiklikler, spor kavramına yüklenen anlam ya da işlevi değiştirmektedir. İnsan, doğayı işleyerek bir ölçüde de olsa kendi buyruğu altına almıştır. Spor da insan vücudunu

işlemekle geliştirmiştir (43).

Orkunoglu'na göre spor, bireyin organik, psikolojik sağlığını geliştiren, sosyal davranışlarını dzenleyen, zihinsel ve motorik belirli bir dzeeye getiren biyolojik, pedagojik ve sosyal bir olgudur (64).

Spor, vucudu, bedenin genel durumuna uygun antremanlarla sağlamlaştırmak, çevikleştirmek amacıyla yapılan çalışmaların bütünüdür şeklinde de tanımlanabilir (80).

Spor, insanın gelişim özelliklerine doğrudan etki yaptığı gibi, barış, sevgi, saygı, dürüstlük, özveri gibi özellikleri ve değerleri de beraberinde getirmektedir. Ayrıca spor, yurtiçinde ve uluslararası sürekli barışın temelinde de rol oynamaktadır. Spor, bir milletin iyi günlerinde değişik ve en zengin etkinlik, zor günleri (örneğin yurt savunması) için ise çok güzel bir hazırlıktır. Milletin yöneticileri bu konuyu çok iyi anlayarak üzerinde önlemler durmaktadırlar. Sporun görünmeyen bir başka yönü ise idarecilerin, yani yöneticilerin işini rahatlatmasıdır. Çünkü eşyanın tabiatıyla bakıldığında dzenli insanların yönetimi de rahat olacaktır (50).

Kısacası spor, herşeyden önce insan unsuruna hitap ettiği için, amaç ister sağlıklı ve iş verimi yüksek bir toplum yaratmak olsun, ister geleceğe güvenle bakabilecek yapıcı, yaratıcı ve sağlıklı bir gençlik yetiştirmek olsun, ister sosyal çözülmeye ve yabancılaşmaya karşı kullanılabilir bir amaç olması özelliğiyle, sporun günümüzde çok etkin ve vazgeçilmez bir sosyal olgu durumuna geldiği açık bir gerçektir (94).

2.3.2. Sporun Bireyler Üzerindeki Etkileri

Fertlerin ve toplumların sağlık ve mutluluğunun bir amacı değil, aracı olan beden eğitimi ve spor faaliyetleriyle insanlar birçok vasıf kazanmaktadır.

2.3.2.1. Sporun Psikolojik Etkileri

Spor, sadece fiziki ve psikolojik olarak ferdin eğitiminde kullanılmaz. Bununla birlikte bireylerde işbirliği ve sorumluluk sahibi olma, bireyin kendi kendine disipline olmasına yardımcı olmaktadır (7).

Yetim de sporun amacının, tüm fertlerin spor yapmasını sağlayarak, sağlıklı, mutlu, çalışkan, moral değerleri yüksek, dinamik ve çağdaş bir toplum yaratmak ve topluma karşı görev ve sorumluluklarını bilen; beden ve ruh sağlığını yerinde, yapıcı, yaratıcı, üretken, ahlaklı, erdemli ve fazilet örneği nesiller yetiştirmek ve toplumun tüm fertlerini dinamik, zinde, yüksek moralli ve mutlu tutmak olduğu görüşündedir (94). Dolayısıyla spor amacı itibariyle bile bireyin manevi değerlerini güçlendirir.

Günümüzde bireyleri spor yapmaya iten tek neden hareket ve bedeni alan değildir. Başkalarıyla ilişki kurma isteği, yalnız kalma korkusu, sosyal bir varlık olma ihtiyacı da en az sportif ve sağlıklı olma isteği kadar etkilidir. Aynı zamanda spor yapanın iradesinin kontrolü, başarıya azmi, ilerleme isteği gibi duyguları insanlara vererek yine insanın iç güdüsünde var olan yıkıcı, saldırgan, kırıcı, tahammül edilemeyen dürtülerini pozitif hale getirerek bireysel ve toplumsal geliştirmenin yanında insanların kişilik kazanmasında etkili bir olgudur(14).

Yine spor, ruhi yönden; yarışma ruhu, yardımlaşma duygusu, çalışma disiplini, cesaret, insan sevgisi, kültür, doğruluk, kendine güven, mücadele azmi, yenme ve yenilmeyi kabullenme, paylaşma gibi kazanımlar elde eder (94).

Aynı zamanda çağımızın hastalığı olarak adlandırılan stresle başa çıkmada en önemli etken, kuşkusuz spor olmaktadır. Bireylerin rahatlamasını ve gevşemesini sağlamanın yanı sıra kendilerini mutlu hissetmelerini ve birşeyleri başarmış olmalarının vermiş olduğu hazzı yaşamaları sağlanmış olur (41).

2.3.2.2. Sporun Fizyolojik Etkileri

Günümüzde bireylerin hareketsiz yaşantısı sonucu birçok rahatsızlıklar ortaya çıkmaktadır. Astrond ve arkadaşları, yaptıkları araştırmalarda; egzersiz yaparken kalbi besleyen ve beyne kan götüren damarlarda dolaşım durumlarını incelemiş ve egzersizlerin kalbe ve beyne daha fazla kan gitmesini sağladığını bulmuşlardır. Kalbe ve beyne daha fazla kan gitmesi, bireylerin daha sağlıklı bir yaşama adım atmalarını kolaylaştıracaktır (32).

Fiziki açıdan spor, çeviklik, esneklik, denge, kuvvet, mukavemet, sür'at, kondüsyon, estetik görünüm, ritim, koordinasyon ve fiziki mükemmellik sağlar (94).

Uzun süreli hareketsizlik, öncelikle insan bedeninin hareket yeteneğini kaybetmesine ve organik çöküntüsüne neden olur. Günlük kaygı ve yaşantının yoğun olduğu günümüzde ise böyle gerileme ve güçsüzlük kişinin başarılarını gölgeler. Düzensiz beslenme ve yanlış beslenme alışkanlıkları da bu hareketsizliği tetiklemektedir. Tüm bunların sonucunda insanlar, sürekli doktorlara gitmek zorunda kalmaktadır. Bunları önlemenin yolu ise bireyleri yaş gruplarına göre düzenli egzersizler yaptırmaktır (32).

Spor, hareketsizlikten oluşan hastalıkları engellemeli ve yaşlılığa kadar canlı, rahat, sosyal ve zarif insan yaratma idealini de taşımalıdır. Çünkü sporun, halk sağlığı açısından değeri çok büyüktür (91).

İşte yapılan bütün egzersizlerde ana hedefin vücudu sağlıklı tutmak ve sağlığın bozulmasını mümkün olduğu kadar önlemek olduğu söylenebilir. Yapılan araştırmalar göstermiştir ki, spor hem hastalıkları önlemede hem de hastalıkların iyileşmesinde önemli bir rol oynamaktadır (1).

Akgün'e göre de sporun bireylerde fizyolojik etkileri arasında bireyin motorik özellikleri (dayanıklılık, kuvvet, sür'at, hareketlilik, ve beceri) de çok daha iyi bir gelişme göstermektedir. Özellikle dayanıklılık sporları

yapanlarda kroner arter hastalığı, hipertansiyon ve şeker hastalığı daha az görülür(3).

Ayrıca beden eğitimi ve spor, çocuk ve gençlerde, organik, sinir, kas, zihinsel, duygusal ve sosyal gelişimi sağlar. Sportif etkinliklerde bulunan çocuk ya da genç, kendini tanır, yeteneklerini geliştirir, sınırlı ve güçlü yönlerini öğrenir, vücuduna ve sağlığına karşı dirençli olur, beceriler kazanarak, organizmasını en etkili biçimde kullanmasını öğrenir, fiziksel uygunluğu geliştirir, sağlıklı bir hayat için gerekli bilgi, davranış, alışkanlıklar ve beceriler kazanır(94).

2.3.2.3. Sporun Sosyal Etkileri

Bütün çağdaş toplumlar, günümüzde en kıymetli sermaye olan insan gücünü sağlıklı bir şekilde geliştirip, ondan en yüksek verimi elde etme uğraşında, sporun çok etkili ve önemli rol oynadığını görmüşler ve bundan istifade etmenin tüm yollarını aramaktadırlar. Dolayısıyla tüm toplumlar, en önemli propoganda araçlarından biri olan spor aracılığıyla dış ülkelerde kendilerini temsil edecek gençlerin en iyi şekilde yetiştirilmesi gereğine inanmışlardır. Bunun yanında sporda başarılı olunabilmesi için sporun tabana yani kitlelere yayılması fikri de, gelişmiş toplumlarca benimsenen bir yaklaşımdır. Çünkü bilinen bir gerçek var ki o da, sporda başarı, sonuç olarak toplumun başarısı, mutluluğu, yüksek morali ve refahı demektir (94).

2.3.3. Spor ve Sosyal Kurumlar

2.3.3.1. Spor ve Toplum

Krech, toplumu şu şekilde tanımlar; ortak inançları, tutumları ve davranış biçimlerini paylaşan ve eylemleri ortak hedefler etrafında odaklaşan, etkileşim içinde bulunan bireylerin örgütlenmiş topluluğudur (78).

Toplumlar, büyük ölçüde insan yığınlarından oluşsa bile, asıl bu yığınları bir arada tutan bağlar (ortak çıkar ve amaçlar, dil, tarih, kültür, vatan

sevgisi, inanç, milliyetçilik, ortak değerler, örf ve adetler, spor yarışmaları vb) çok önemlidir. Çünkü toplum, başta insan unsuru olmak üzere maddi ve manevi tüm unsurları ile bir bütündür (94).

Denilebilir ki toplum, onu oluşturan bireylerden veya parçalardan daha fazla bir şeydir. Bireysel yaşamların ve yaşantıların ötesine uzanır. Bizler, doğmadan önce varolmuştur ve yaşadığımız sürece de bizi şekillendirir. Birey, davranış örüntüleri, toplum normları, değerler ve inançlar, kurulmuş ve düzenlenmiş yapılar olarak, onların yaşamlarının ötesinde objektif gerçeklik, sosyal olgular olarak var olurlar (78).

Spor ise, sağlıklı bir kuşağın gelişmesinde ana eğitim aracıdır. Kişinin refahı, bir bakıma beden ve ruh sağlığının tam ve devamlı olmasına bağlıdır. İnsanların yaşamlarını, sağlıklı olarak sürdürmeleri, fiziki ve ruhi gelişmelerini sağlamalarında sporun yeri önemlidir. Ayrıca kişilerin gerek kendi toplumunda, gerekse diğer toplumlarla olan ilişkilerini dostluk içinde devam ettirebilmelerinde spor uygun bir araçtır (79).

Günümüzde geniş kitleleri ilgilendiren spor olgusunda, sportif yarışma sonucu statü farklılaşmasına bağlı olarak bir hiyerarşi durumu ortaya çıksa bile, bu durum sınıfsal bir şekle dönüşmez. Toplumsal uygulamalar açısından spora bakıldığında, sporun birçok simgesel ve toplumsal işlevleri olduğu görülür. Sporun bütünleştirici, birleştirici ve eğitimsel işlevi yanında günlük yaşamın kimi ihtiyaçlarını güvence altına almaya yönelik bir işlevi de olduğu görülmektedir(10).

Kale'ye göre spor, kendi geçmişi ile toplum geçmişi arasında sıkı bir bağ oluşturur. Bu kuvvetli ilgi, sporun toplumsal süreçler yolu ile şekillenmesinden kaynaklanmaktadır. Bu nedenle spor, otonom olarak kendiliğinden oluşmaz. Toplumdaki sosyal ilişkiler yolu ile ortaya çıkar, değişir ve yeniden biçimlenerek toplum hayatındaki güncelliğini ve varlığını sürdürür(94).

2.3.3.2. Spor ve Eğitim

Yolcu'ya eğitimi, bireyleri ve toplumları, amaçlı, düzgün bir yaşam biçimine ulaştırmada ve sahip olunan bilgi, beceri ve değerleri, planlı bir şekilde, bir sonraki kuşaklara aktarmada ve bu arada insan davranışlarını, yaşantılar yoluyla değiştirme süreci olarak ifade eder (94).

Bu tanıma paralel olan Türk Milli Eğitimi'nin Genel Amaçları 1739 sayılı eğitimin temel kanununda da şöyle der: "Bir ülkenin kalkınma ve gelişmesinde en önemli faktör olan insanı, gücü mükemmel, fizik kapasitesi yüksek, ruh sağlığı tam, çocukluk yıllarından itibaren istemli bir beden eğitimi ve sporun, ömür boyu uygulanması gerektiğine inanmış, bunu alışkanlık haline getirmiş olarak yetiştirmek esastır" (87).

Görüldüğü gibi eğitim kurumlarının görevi, öğrencilerin gelişim özelliklerini göz önüne alınarak, onların kişisel ve toplumsal yönden, sağlıklı, mutlu, iyi ahlaklı ve dengeli bir kişilik sahibi, yapıcı, yaratıcı ve üretken, milli değerlerini ve demokratik hayatın temel ilkelerini benimsemiş fertler olarak yetiştirilmesi, anayasamız ve kanun maddelerinde de belirtilmiştir (48).

Günümüzde beden eğitimi ve spor, yetişmekte olan nesillerin, temel kaynağı olan insanın, fiziksel, zihinsel, sosyal ve duygusal gelişimini amaç edinen ve genel eğitimin tamamlayıcısı ve ayrılmaz bir parçası olarak görülen bilinçli ve planlı faaliyetlerdir (95).

Özetle eğitimin amacı, nitelikli insan gücü yetiştirmektir. Nitelikli insan gücü de, beden, ruhen, zihnen ve sosyal anlamda sağlıklı ve yeterli olmayı gerektirir. Nitelikli insan yetiştirmenin en önemli aracı da beden eğitimi ve spordur. Beden eğitimi ve spor da, genel eğitimin çok önemli bir parçasıdır. İnsanın mükemmel hale gelmesinde en önemli katkıyı beden eğitimi ve spor olgusu sağlar. Çünkü beden eğitimi ve spor, insanın tüm yönlerini etkiler (94).

2.3.3.3. Spor ve Kùltür

Kùltür kavramı hakkında çok sayıda tanım vardır. Özü itibariyle bu tanımlar birbiriyle çelişmeseler de, alanın sınırları hakkında farklı fikirler dile getirirler. Tylor, kùltürü “Bilgi, inanç, sanat, ahlak, huku, örf ve adetlerden ve insan toplumun bir üyesi olarak elde ettiği, bütün yeteneklerden oluşmuş, karmaşık bütün” olarak tanımlarken R.Linton ise “Bir topluma ait tüm hayat biçimi” şeklinde açıklamıştır (78).

“Kùltür ve Spor”a ilişkin yayınların açık önemi gösteriyor ki, sporun altmışlı yılların sonundan itibaren toplumla olan bağlantısının artması, yoğun bir değer tartmasına yol açmıştır. Tenis, golf, bisiklet, futbol gibi pek çok spor çeşiti ya belli çevrede kalmış ya da geleneksel bir biçimde yürütülmüştür. Yine kadınların yaptığı spor dallarında değişen spor kùltürü de (kadınların spordaki politik hakları, elit spordaki ihmal edilmişlikleri, kadınlar hakkındaki spor haberciliği, kadın mitleri ve kadın roller gibi), spor kùltür etkileşiminin bir başka boyutu olarak karşımıza çıkmaktadır (91).

Yetim’e göre spor, içinde bulunduğu ve yapıldığı toplumun özelliklerini taşıdığı için, kùltürün bir parçası ve tamamlayıcısıdır. Sporu, hareket sistemli bir bilgi çatısı altında ifade etmek gerekirse bu aktiviteler, organik, kişisel, sosyal ve kùltürel sistemlere dayanır (94).

Denilebilir ki kùltürel varlık alanında sporun vazgeçilmez bir yeri vardır. Sanat, bilim, felsefe ne kadar bir kùltürün seçkinleşmesi için gerekli ise spor da o kadar önemli bir yere sahiptir. Dünya tarihi dikkate alındığında görölmektedir ki kùltürler, felsefe, bilim ve sanat sahip iseler, sporda da aynı derecede öneme ve bilgi birikimine sahiptirler (30).

Birey, çocukluktan itibaren içinde yaşadığı toplumun kùltürel değerlerini yansıtan oyunlar ve fiziksel aktivitelerle birlikte büyür. Bu aktiviteler, bir yandan bireyin becerilerinin, kişilik özelliklerinin, duygusal yapısının gelişmesini sağlarken; diğer taraftan çevresindeki bireylerin

rollerinin, normlarının ve kurallarının farkına varmasına katkıda bulunur (16).

Kılıçgil'e göre de her sosyal kurum gibi, toplumdaki diğer sosyal kurumlarla ilişki halindedir. Spor, içinde bulunduğu toplumun hukukundan, siyasetinden, ekonomisinden, kültüründen, coğrafi yapısından ve çevresinden ayrı düşünülemez.

Kısaca spor, kültürün bir parçası olarak hem ondan etkilenmekte hem de popülerliği ve sosyalliği nedeniyle onu etkileyebilmektedir (94).

2.3.3.4. Spor ve Boş Zaman

Boş zaman, hayatın gerekliliklerinin yerine getirilmesinden sonra arta kalan zamandır. Boş zaman, kişinin işe, işle ilgili sorumluluklarına, kendisinin ve ailesinin bakımına ayırdığı zamanın dışında kalan ve dolayısıyla zorunluluklarının olmadığı özgür bir zaman dilimidir (55).

Tezcan da boş zamanı, çalışmakla ilgili bölüm dışında kullanılan bir kavram olarak tanımlar. Kişinin hem kendisi hem de başkaları ile kendi seçeceği bir faaliyetle uğraşacağı bir zaman dilimidir (81).

İnsanların spora ilk başladıkları zamanlarının, boş zamanlara rastladığı bir gerçektir. Spora çoğu zaman etkinliği olarak başlamakta ve sonra sporun yapılış amaçları değişebilmektedir. Toplum bireylerinin, aktif spora çekilebilmesinde ve yaygınlaştırılmasında, eğlence ve boş zaman faaliyeti olarak sportif aktiviteler önemli bir araç olarak kullanılabilir (94).

Özellikle günümüzde, gençliğin üzerindeki tehditler, yönlendirmeler ve onların kötü alışkanlıklar ya da zararlı faaliyetlere yönelmeleri artmakta iken, gençliği bu zararlı ve kötü alışkanlıklardan kurtaracak ve onları, toplumun birer sağlıklı üyesi yapacak rekreatif faaliyetlerin çoğaltılması, toplumda herkesin üzerine düşen bir görev olmalıdır (45).

Boş zamanları değerlendirmenin birey ve toplum açısından

yararları şu şekilde özetlenebilir; bireyin kendini ifade etmesine imkan verir, yaratıcılığı artırır, yeni tecrübeler kazandırır, arkadaşlık ilişkilerinin kurulmasını sağlar ve sosyal çevreyi genişletir, mutlu ve sağlıklı bireyler yetiştirilmesini sağlar, üretkenliği artırır. Ayrıca bireyin ruh sağlığının gelişmesini ve düzenlenmesini sağlar, bireyin yeteneklerinin bulunması ve gelişmesine yardım eder, hayatı geliştirme ve anlamlı hale getirmeyi amaçlar, yeni bilgi ve beceriler kazandırır, çalışmayı verimli kılar ve verimliliği artırır (94).

Buna paralel olarak rekreatif bir etkinlik olarak spora ilginin artması, çeşitli toplumsal kurumları, bu konuda organizasyonlar yapmaya itmektedir. Eğitim kurumları, spor kulüpleri, dernekler, sendikalar, sivil toplum kuruluşları ve devlet kurumları, rekreatif amaçlı organizasyonlar yapmaktadırlar. Traking, jogging, rafting, paintball gibi takım sporları, bu organizasyonlarla tanınmaya başlamıştır. Bu rekreasyon faaliyetlerine ilginin artarak devam etmesi, bir yandan ortak ilgi ve heyecanın paylaşılması, kişileri yalnızlıktan, içine kapalılıktan kurtarmakta, hoşgörü, gelişmiş sosyal ilişkiler ve sosyal uyumun artmasına yardımcı olmaktadır (71).

Yaşam boyu spor, kitle sporu, herkes için spor veya sağlıklı yaşam için spor gibi parolalarla kitlelerin boş zamanlarını sporla değerlendirmeyi özendirecek faaliyetlere önem verilerek, spora olan eğilim ve teşvikler artırılmalıdır (55).

2.3.4. Spor ve Sosyalleşme

Spor, günlük hayatın hemen hemen tüm yönlerini etkileyen çok önemli ve yaygın bir kurumdur. Spor, toplumların sosyal hayatında itibarlı bir yere sahiptir. Sporun gücü, onun sosyalleştirme aracı olmasıyla ve insanları birleştirici rolünü yerine getirmesiyle ölçülür. Spor, sosyalleşme ve sosyal değişim aracı olarak hizmet veren olağanüstü bir güce sahiptir (94).

Sporun önemli işlevlerinden birisi, bireyin bir gruba ait olma duygusunu aşılması ve geliştirmesidir. Aidiyet duygusu, sosyal

bir varlık olan insanın sosyalleşme sürecinde önemli değerlerden birisi olarak kabul edilmektedir. Aileye, takıma, millete ait olan, kişinin toplumda üstlendiği rolün benimsenmesinde, belirli bir statü kazanmasında önemli bir olgu olarak görülmektedir. Spor alanında elde edilecek başarılar, bu duyguların aratarak devam etmesine ve bireylerin sosyalleşmesine yardımcı olacaktır (60).

Parks'a göre de spor, insanlara bir kişisel ve sosyal kimlik hissi ve grup üyeliği duygusu vererek, onları bir araya getirir. Spor bu işlevi, birçok yolla başarabilir. Sporun popülerliği, sosyal sınıf, ırk, cinsiyet ve yaş ayrımı gözetmeyen bir olgu olması, sosyal rollerini daha kolay yerine getirmesini sağlamaktadır. İnanılmaz çekiciliği ve görüntüsüyle spor, ayrıca gerilim ve çatışmanın sınırını aşarak, insanlar ve toplumlar arasında iletişim kurulmasını sağlar. Spor, bireyleri, bir ailenin, komşuluğun, şehrin veya milletin, takım üyeleri haline getirecek güce sahip bir araçtır. Spor, ön yargıları ve tahakkümü yenmeye yardımcı olur ve bireylerin birbirine daha saygılı ve gerçekçi yaklaşımlarına katkı sağlar. Bazı araştırmacılar sporun, çoğu kez karşı koyma ve sosyal değişim için bir katalizör işlevi gördüğünü iddia etmişlerdir (94).

Erkal'a göre spor, ferdin tabi çevresini, beşeri çevre haline çevirirken, elde ettiği kabiliyetleri geliştiren, belirli kurallar altında araçlı veya araçsız, ferdin veya toplu olarak boş zaman faaliyeti kapsamı içinde veya tam zamanını alacak şekilde meslekleştirerek yaptığı, sosyalleştirici, toplumla bütünleştirici, ruh ve fiziği geliştiren rekabetçi, dayanışmacı ve kültürel bir olgudur (30).

Tezcan da kişilerin, spor yoluyla bir takıma veya bir gruba dahil olarak yalnızlık duygusundan kurtulduğu görüşündedir. Bir spor takımını destekleyerek, o takımın başarı veya başarısızlıklarıyla bitünleşir ve takımın başarısını kendisine yansıtır. Yalnızken coşkunluk göstermezken, grup halindeyken gösterir. Bunun için psikiyatristler, spor alanlarına bir tür hastane gözüyle bakmaktadırlar. Bastırılmış duygularının dışarı atılmasına, yani kişinin boşalmasına yol açan spor sahaları, psikiyatristlerce tedavi yerleri olarak

görülmektedir (81).

Tezcan'ın görüşüne paralel olarak İşler de Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri El Kitabı'nda sportif olayların, toplumda manevi bakımdan yalnızlığı da önlediğini vurgulamıştır. Spor olayının her çeşidi, bireyi toplumla, en azından diğer bireyler ve gruplarla buluşturmaktadır. Birey, sportif olaya katılmakla, manevi yalnızlığını hazırlayan sakıncaları da giderebilir. İş hayatında görülen ve daha sonra genelleşerek sosyal hayata yansıyan amaçsızlık ve monoton çalışma şartlarının doğurduğu kötümser ve bunalımlı tutumların giderilmesinde spor ve diğer boş zaman faaliyetlerine ihtiyaç vardır (50).

Spor faaliyetlerine katılan kişilerde dışa dönük bir kişilik gelişir. Spora yeni arkadaşlar edinmeyi ve toplum kurallarına uymayı öğrenen kişiler, toplumda da yasalara saygılı ve daha girişken bir kişilik kazanırlar (81).

Çaha'ya göre de spor, bireyin dinamik, sosyal çevrelere katılımını sağlayan bir sosyal etkinlik olması özelliğinden dolayı kişinin sosyalleşmesinde önemli bir role sahiptir. Modern toplumlarda sporun çoğunlukla kolektif bir etkinlik olduğu göz önünde bulundurulduğunda sportif faaliyetler aracılığıyla, sporla ilgilenen bireyler, değişik insan gruplarıyla sosyal ilişkiye girmektedir. Spor, bireyin kendi dar dünyasından kurtularak başka ortamlarda, başka kişilerden, inançlardan, düşüncelerden insanlarla diyalog içinde bulunmasını, onlardan etkilenmesini ve onları etkilemesini sağlamaktadır. Bu yönüyle sporun, yeni dostlukların kurulmasına, pekiştirilmesine ve sosyal kaynaşmaya destek sağladığı söylenebilir. Spor, sadece spor yapanlar değil, izleyici kitleler arasında da önemli bir sohbet ve muhabbet konusu oluşturmaktadır (94).

2.4. ORTOPEDİK ENGELLİLERİN SOSYALLEŞMESİNDE SPORUN ETKİLERİ

2.4.1. Tedavi Aracı Olarak Spor

Beden eğitiminin, sağlık ile olumlu ilişkisinin temeli, M.Ö. VI. yüzyılın Yunan ve Roma'sına kadar uzanır. Tedavi veya iyileştirme gayesi ile cimnastik, bu çağda düşünülmüştür. Fakat beden eğitiminin, beden sağlığını hazırlayan yol olarak kabulü Alemon ve Pythagoras'ın, Croton'da kurdukları okuldan sonra, o zamanın medeni dünyasında yayılmaya başlamış ve benimsenmiştir (38).

Antik çağda bu tür faaliyetlerin varlığını, tıp tarihi kitapları kaydeder. 1550 yılında bir İspanyol tıp doktorunun yazdığı ortopedik engelliler için bir kitap ile 1840'larda İsveçli eğitimcilerden Verner'in "Tıbbi Cimnastik" kitabı ve Kleoin'in "Körler için Cimnastik" kitabı zamanımıza kadar gelen somut belgelerdir (23).

Fiziksel sakatlığı olmayan, sağlam kişiler tarafından fizik, psikik ve sosyal destekler sağlama amacıyla yapılan sportif faaliyetlerin, engelliler tarafından da yapılabileceği uzun yıllar hiç düşünülmemiştir. Hatta bir kısım engellerin rehabilite edilebileceği dahi uzun yıllar kabul edilmemiştir (53). Ancak bu konu, XIX. yüzyılın ikinci yarısında daha modern ve bilimsel metodlarla yeniden önem kazanmıştır. İçinde bulunduğumuz yüzyılda çok çeşitli şekillerde gelişmiş, böylece spor, tedavi amacı ile kullanılan fiziksel egzersizlere büyük ölçüde tesir etmiştir (38).

1 Şubat 1944 tarihinde İngiltere'de bugünkü ünlü "Stoke Mandeville Medüller Yaralılar Merkezi" çok küçük bir ünite şeklinde faaliyete geçtikten sonra, merkezin başında bulunan Dr. Ludwig Gutmann, sakatların rehabilitasyonunda yeni bir yaklaşımda bulunmaya karar vermiş, sakat kişilere oyun ve müsabaka tarzında spor yaptırmaya başlamıştır. Bu yeni yaklaşım,

sakatlar ve çevresindekiler tarafından ilgiyle karşılanmış ve ilk yıllarındaki masa tenisi, bowling, hedefe küçük oklar atmalar şeklinde basit aktivitelerden sonra 1948’de felçliler için birinci Hamiploji Oyunları’nın organizasyonuna gelinmiştir. 16. Paraplojik hastanın katılmasıyla başlatılan ilk resmi organizasyonun gördüğü ilgi ve uyandırdığı heyecan üzerine, uluslararası düzeye getirilmesi planlanmış ve üç yıl gibi kısa bir sürede bu da gerçekleştirilmiş, İngiltere ve Hollanda’daki sakat sporcular birlikte mücadele etmişlerdir (74).

2.4.2. Ortopedik Engellilerde Tedavi Aracı Olarak Spor

Uygulama sahası son derece geniş olan “sporla tedavi” Posttravmatik Rehabilitasyon, Kardiak Rehabilitasyon, mesleki hastalıkların ve Psikosomatik hastalıkların tedavisinde kullanılır (44).

Bugün modern tıp âleminde, sporun tedavi edici bir araç ya da ilaç gibi kullanılması gittikçe yaygın bir hal almaktadır (77).

Bozulan fonksiyonların kazandırılmasında en etkin tedavi yöntemi, tedavi hareketleridir. Tedavi hareketleri, bir bilim dalıdır. Tıpkı ilaç gibi iyi doze edilebildiğinde çok yararlı ve aksi halde çok zararlı olabilir. Tedavi hareketlerinin başarı ile uygulanabilmesi için anatomi, nörofizyoloji, fizik ve kinesiyojinin çok iyi bilinmesi gerekir. Tedavi hareketlerinin amacı, vücudun kuvvet, denge ve stabilitesini geliştirmek, bütün vücut hareketlerine uyum kazandırmaktır. Vücutta bulunan her sistemin kendine özgü bir hareketi vardır. Kas ve iskelet sistemi, hareket ve stabiliteyi içerir. Vücut fonksiyonlarını en iyi ve yeterli şekilde yapabilmek için kuvvet kaynağına ve bu kuvvetin ortaya çıkardığı hareketin kontrolüne ihtiyaç vardır. Bir başka deyişle kas kuvvetini durumu, egzersiz uygulamada en önemli kriterdir. Dolayısıyla egzersizin tedavi amacıyla kullanımı, diğer tedavi şekillerinde olduğu gibi dikkatli bir değerlendirme ve planlama gerektirir. Ferdi egzersizlerin yanında imkânlar, dâhilinde ise çeşitli sportif oyunlar düzenleyerek, grup egzersizlerine geçilmesi, engellinin cesaret ve

motivasyonlarını artırarak daha kısa zamanda başarılı sonuca götürebilir (61).

Bütün bu bilgilerin ışığında denilebilir ki; sportif aktiviteler, sakatlıkları geçici olanlarda iyileşmeyi hızlandırır, kuvvet, dayanıklılık ve koordinasyonu artırır. Sakatlığı sürekli olanlarda ise spor, yeni bir yaşam boyutu gibidir (53).

Ortopedik engellinin, çeşitli nedenlerle kaybetmiş olduğu veya kısıtlanmış olan bedeni, psikolojik veya sosyal yeteneklerini, tıbbi, psikolojik, sosyal ve eğitsel tedbirler olarak yeteneklerinin geride kalan kısmını, en verimli şekilde kullanarak mümkün olan en üst düzeyde geliştirmelidir (24).

Seçilecek olan spor çeşitinin, engellinin kapasitesi dâhilinde olması için, kas gücü tam manasıyla ortaya çıkarılmalı ve tayin edilmelidir. Ayrıca egzersiz şeklinin, sakat olan uzvun, fonksiyonel iyileşmesine yardım edebilir olması gözönünde bulundurulmalıdır. Yeteneğe göre yapılan bu seçme, çalışma ile tedavi için yapılan seçmeye benzer (8).

2.4.3. Ülkemizde Ortopedik Engelliler ve Spor

1981 yılının bütün dünya için “Milletlerarası Sakatlar Yılı” ilan edilmesiyle birlikte, İzmir Yüzme Ajanlığı, ilk kez 1981 yılında İzmir yüzme havuzunda hem engellilere hizmet götürmek hemde tesisin boş zamanlarını değerlendirmek amacı ile yüzme çalışmaları başlatmıştır. İzmir Sağırlar ve Dilsizler Okulu, pilot bölge seçilerek, Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi doktorlarından Prof. Dr. Ögünç Gürhan’ın denetiminde bu çalışmalar devam etmiştir. Ege Üniversitesi Rehabilitasyon ve Fizik Tedavi uzmanı Dr. Akın Dikmen koordinasyonu ile ortopedik engelli çocuklar ve körler okulundan gelen öğrencilerle çalışmalar yoğunlaştırılmıştır (51).

Ülkemizde 2000 yılında kurulan Türkiye Bedensel Engelliler Spor Federasyonu bu alanda atılmış en büyük adımlardan birisidir. 2007 itibariyle federasyon çatısı altında 12 spor branş bulunmaktadır. Bunlar; atıcılık, atletizm,

ampute futbol, tekerlekli sandalye basketbolü, bilek güreşi, halter, masa tenisi, okçuluk, tekerlekli sandalye tenisi, oturarak voleybol, yüzme ve yelkendir. Bu 12 spor branşının 10 tanesinde (yelken ve oturarak voleybol hariç) faaliyetler, gerek yurt içi ve gerekse yurt dışı spor müsabakaları ile sürdürülmektedir. Birçok branşta engelli sporcularımız, ülkemizi temsil ettikleri uluslararası şampiyonalardan çok iyi dereceler almaya başlamıştır. Gerek ferdi sporlar ve gerekse takım sporlarında büyük bir engelli nüfusuna sahip ülkemizde Türkiye Bedensel Engelliler Spor Federasyonu aracılığıyla her yeni gün cesaretini kırmayan sporcularımız çok önemli başarılarla imza atmaktadırlar (92).

2.4.4. Ortopedik Engellilerin Sosyalleşmesine Sporun Etkileri

Ortopedik engelliler, bir aktiviteyi normal tarzda veya normal kabul edilen sınırlar içinde gerçekleştirmede kısıtlı veya yetersiz bireylerdir. Bozulan fonksiyonların kazandırılmasında en etkili tedavi yöntemi, tedavi hareketleridir. Aynen ilaç gibi dozu iyi ayarlanıp planlandığında spor, ortopedik engelliler için fiziksel faydalar sağladığı gibi; sporun sosyal yönleri de göz önüne alındığında, ortopedik engelli bireylerin sosyalleşmesine de yararlı olacağını söylemek mümkündür. (8)

Toplum adı verilen insan grubunun, canlılığı, dinamizmi, hareketliliğinin devamı, bireyin ortaklaşa alışkanlıklar haline getirdiği ilişki şekilleri ile sağlanır. Bu ilişki şekillerini sağlayan yollardan biri de spor etkinlikleridir. İşte sosyal ilişkileri kolaylaştırıcı yönü ile spor, önemli bir sosyalleşme aracıdır. Bunun nedeni, sosyalleşmenin başlangıçta sadece biyolojik varlık olan bireyin, toplumun kurallarını, uygulamalarını, değerlerini ve bilgilerini öğrenmesi ve öğrendiklerine uygun davranabilmesini sağlama özelliğinden gelmektedir (10).

Toplumun diğer üyeleriyle etkileşimde bulunmak, bireyin uygun davranış örüntülerini öğrenmesine yardımcı olur. Birey, haklarını, görevlerini,

sorumluluklarını ve hangi davranışlarının diğerleri tarafından onaylanacağını veya onaylanmayacağını öğrenir. Bu da bizi sosyalleşme kavramına götürür. Sosyalleşme, toplumun üyesi olma, diğer insanlarla yaşamayı öğrenme sürecidir ve bu süreç içinde birey, diğer insanlarla etkileşim yoluyla kendine özgü toplumsal davranış ve değerleri geliştirir (78).

Engellilerin, sportif yarışmalara katılmaları, yaşamları boyunca onları faaliyet içerisinde tutması açısından önemlidir. Spor, zihni ve vücudu çalıştırdığı güven, disiplin, rekabet ve arkadaşlık hislerini uyandırdığı için, topluma dönme ve yararlı olabilme imkânını büyük çapta artırır. Örneğin ok atma, masa tenisi ve yüzmede, felçli ve eksik uzuvlu engelliler, bedenen sağlam kişiler kadar başarılı olabilmektedirler(40).

Özürülüler tarafından sportif faaliyetlerin yapılabilmesi için olimpik kurallara bağlı kalmak kaydıyla bazı yerel kurallar geliştirilmiştir ve hangi sakatın ne tür sporlar yapabileceğine dair özürlü sporcular arasında eşitliği sağlamak ve grupları olabildiğince homojen kılmak amacıyla fonksiyonel sınıflandırma cetvelleri getirilmiştir. Özürlü bir sporcunun bedensel yetenekleri fazla olan bir grup içinde yarışmaya girmesi, ya da kendi yeteneklerini aşırı bir dereceye zorlaması, sürekli başarısızlığa yol açacağından, sporcuyu olumsuz etkileyecektir. Bu nedenle fonksiyonel sınıflandırma büyük önem taşır (8).

Başlangıçta çok basit de olsa başkalarıyla oyun ya da basit yarışma türü etkinliklere katılmaya başlayan bir özürlü, korku ve çekingenliğini yenme fırsatını bulabilecektir. Bu amaca ulaşabilmek için mutlaka katı kurallar veya zor hedefler ortaya konması asla gerekli değildir. Örneğin hiç futbol oynamamış bir özürülüğü doğrudan futbol maçının içine çekmek yerine topa vurmaya, şut atmaya teşvik etmek ve bunu yapabildiğini göstermek çok daha önemli ve yararlı olacaktır (17).

Engelli bireylerin spora olan gereksiniminin engelli olmayan bireylerden fazla olduğu yolundaki yaklaşım 1975 yılında imzalanan tüm özürlü çocukların beden eğitimine ilişkin konular da karara bağlanmıştır. Engelli kişiler için sportif

etkinliklerin öneminin ortaya çıkmasından sonra beden eğitimi dersinin ne kadar önemli olduğu ortaya çıkmıştır. Sportif etkinliklerin özürlü bireyleri toplumdaki diğer bireylerle bir araya getirerek eğitimde ulaşılmak istenilen entegrasyon hedefinin gerçekleşmesine olanak yarattığı da bilinmektedir (18). Ancak engelli bireyler için uygun sportif aktivitelerin seçiminde en önemli unsur özür uygunluk prensibidir. Seçilen etkinlik bireysel ya da kolektif de olsa önemli olan özürlü bireyin engeline ve psikolojik yapısına uygun olmasıdır (1).

Ortopedik engelli bireylere aileden sonra, okullarda verilen eğitim esnasında ve kitle iletişim araçları ile sosyalleşme imkânı sağlanmaktadır. Ancak bu araçların yanında yapılacak olan spor etkinliklerinin, ortopedik bireylerin sosyalleşmesine yapacağı olumlu katkı açıkça görülmektedir. Bunun sebebi ise, spor yapan bireyler devamlı olarak sosyal ilişki içindedirler. Enerjilerini ruhsal ve bedensel olarak spor vasıtası ile deşarj etmektedirler (38).

3. MATERYAL ve METOD

Araştırmamızda veri toplama tekniklerinden, belgesel kaynak derlemesi, anket ve görüşme kullanılmıştır.

Öncelikle bu konuda çalışma yapmış, bilgili, tecrübeli kişilerle görüşülerek, araştırmamızın hazırlık aşamasında konuya açıklık kazandırılması amaçlanmıştır. Daha sonra araştırma konumuzda, kişi ve kurumlar tarafından yazılmış, hazırlanmış, kitap, makale, tez vb. kaynaklar taranmış ve kullanılmıştır.

Araştırmamızın uygulama bölümünde, anket yöntemi kullanılmıştır. Araştırmamızda Hasan Şahan'ın "Üniversite Öğrencilerinin Sosyalleşme Sürecinde Spor Aktivitelerinin Rolü" konulu doktora tezi için kullandığı anketten faydalanılmıştır. Anketi, uygulamaya geçirmeden önce, benzer çalışmalar ve alanında uzman akademisyenlerin görüşlerinden de yararlanılmıştır.

Araştırmanın evrenini, İstanbul ilinde yaşayan ortopedik engelli bireyler; örneklemini ise herhangi bir spor kulübüne bağlı 106 tekerlekli sandalye basketbolcusu ve 116 spor yapmayan ortopedik engelli olmak üzere toplam 222 kişi oluşturmaktadır.

Araştırmanın amacına ulaşmak üzere anket iki bölümden oluşmaktadır. Anketin birinci bölüm, sosyalleşme ile değişkenlerin bulunduğu soruları; ikinci bölüm ise spor ve sosyalleşme ile ilgili değişkenlerin bulunduğu soruları içermektedir.

Araştırmada toplanan veriler şu şekilde değerlendirilmiştir;

İlk olarak, doldurulmuş anketler kontrol edilmiş, yanlış ve eksik dolduranlar değerlendirme dışı bırakılmıştır.

İkinci olarak toplanan anketlerde verilerin işlenmesi SPSS 12.0 istatistik paket programı ve MS Office programları kullanılarak analiz edilmeye çalışılmıştır.

Anketlerde verilerin çözümlenmesinde istatistikçilerin de görüşleri alınarak, frekans dağılımları bulunmuş, ayrıca ortopedik engelli bireylerin görüşlerinin değerlendirilmesinde Mann-Whitney U Testi'ne göre değerlendirilmiştir.

Araştırmamızda ıspatlanmaya çalışılacak olan hipotezler aşağıdaki gibidir:

1. Araştırmaya katılan sporcu ortopedik engelli bireylerin (tekerlekli sandalye basketbolcülerinin) ve sadece izleyici olan ortopedik engelli bireylerin sosyalleşme düzeyleri arasında fark vardır.
2. Sporcu olan ortopedik engelli bireylerin (tekerlekli sandalye basketbolcülerinin) sosyalleşme düzeyleri, sadece izleyici olan (sporcu olmayan) ortopedik engelli bireylere göre daha yüksektir.
3. Araştırmaya katılan sporcu ortopedik engelli bireylerin (tekerlekli sandalye basketbolcülerinin), sadece izleyici olan (sporcu olmayan) ortopedik engelli bireylere göre spor ile sosyalleşme düzeyleri arasında fark vardır.

4. BULGULAR

Yapılan çalışmada elde edilen bulgular şu şekildedir:

Tablo 1: “sadece izleyici” ve “amatör yada profesyonel” grupları arasında farklara ilişkin Mann-Whitney U testi sonuçları:

		Mann-Whitney U	Z	P değeri
1	Kalabalıktan olabildiğince uzak kalmayı tercih ederim	2024	-9,377	<,001
2	Toplum içerisinde insanlarla iletişim kurmada seçici davranırım	4761	-3,102	0,002
3	İnsanlar, toplum içerisinde benimle kolayca diyalog kurabilirler	2451	-8,772	<,001
4	Toplumsal olaylarda genellikle topluma liderlik yaparım	2482	-8,248	<,001
5	Her türlü sosyal etkinliğe katılmaktan hoşlanırım	4094	-4,594	<,001
6	Toplumun içerisinde insanlarla tartışmaktan ziyade insanlara yardım etmeyi tercih ederim	5577	-1,404	0,16
7	Toplumsal olaylarda toplumu yönlendirmekte başarılıyım	5331	-1,838	0,066
8	Yeni tanıştığım insanlarla diyalog kurmaktan çekinirim	2982,5	-7,091	<,001
9	Toplum içerisinde çoğunlukla kendimi yalnız hissederim	2006,5	-9,3	<,001
10	Toplum içerisinde başkaları ile kolaylıkla iletişim kurarım	3155,5	-6,703	<,001
11	Toplumsal etkinliklere katılan insanlar kendisiyle barışık olur	6120	-0,063	0,95
12	Toplumsal etkinliklere katılım ile kişisel beceri ve yeteneklerimi keşfedebilir ve ifade edebilirim	5722,5	-0,946	0,344
13	Toplum içerisinde sevdiğim insanlarla birliktenkeder ve dertlerimi unuturum	3756	-6	<,001
14	Toplumda insanların özgürce davranmalarına izin verilirse, toplumun daha iyi olacağı kanısındayım	5124	-2,407	0,016

15	Toplumsal kurallara uymayan insanları haklı görmem	3826	-5,302	<,001
16	Toplumsal değerlere bağlı bir kişiliğe sahip biriyim (gelenek,töre,inançlar)	3092	-6,98	<,001
17	Toplumsal değerlere aykırı davranan bireylerin davranışları beni rahatsız eder	4333,5	-4,315	<,001
18	Toplumsal uzlaşmayı bozan davranış sahiplerine hoşgörülü davranırım	4597	-3,753	<,001
19	Aileyle ilgili kararların alınmasında katkıda bulunurum	2486,5	-8,421	<,001
20	Ailem benim fikir ve davranışlarıma her zaman hoşgörülü davranır	3788,5	-5,437	<,001
21	Ailemin değer yargıları ile toplumunkiler arasındaki farklılık beni fazla etkilemez	5877	-0,64	0,522
22	Ailem, arkadaş çevremin belirlenmesinde etkin rol oynar	4022	-4,691	<,001
23	İnsanların davranışlarını yargılamaya çalışmasından rahatsız olurum	4046	-4,964	<,001
24	Spor kulüpleri, farklı kültürdeki insanların tanışmasında ve böylece toplumsal bütünleşmeyi sağlamada etkin bir faktördür	4524	-3,878	<,001
25	Toplumsal aktivitelere katılmakta yaş, cinsiyet, inanç vb ayırım yapmaktan hoşlanmam	4793,5	-3,265	0,001
26	Toplum içerisinde başkalarının ihtiyacı olduğu zaman kendime ters düşse de o davranışı yaparım	5949	-0,484	0,628
27	Yeni insanlarla tanışıp, sosyal aktivitelere katılmaktan hoşlanırım	3155,5	-6,703	<,001
28	Spor kulüpleri, farklı insan grupları arasında, toplumsal diyalog için bir adımdır	3633	-5,817	<,001
29	Farklı kültürdeki değer anlayışlarına saygılı davranmayı tercih ederim	4990,5	-2,703	0,007
30	Herkes kültür ve değerlerini özgürce yaşayabilmeli ve ifade edebilmeli	5088	-2,511	0,012
31	Farklı kültür anlayışları, toplumsal barışın temel dinamiğidir	4505	-3,929	<,001
32	Bizi diğer kültürden farklı kılan değer; farklı kültürlerin barış ve uyum içerisinde yaşamasıdır	4517	-3,718	<,001

Spor ve sosyalleşme ile ilgili değişkenler				
11	Spor yapan bireyler, kendileriyle barışık olur	4932	-2,785	0,005
14	Diğer insanlar beni reddecek olsa dahi, haklarımı savunurum ve doğruyu söylerim	5580,5	-1,333	0,183
15	Spor, toplumlar arası sosyal bütünleşmeyi sağlar	5044	-2,609	0,009
17	Bir grubun üyesi olmaktansa, kendime özgü bir değer yapısına sahip birey olmayı tercih ederim	3434,5	-6,079	<,001
18	Spor, insanlar arası iletişime olumlu katkılar sağlar	3633	-5,817	<,001
20	Spor eğitimi, topluma daha faydalı bireyler yetiştirilmesinde önemli rol oynar	3441,5	-6,386	<,001
21	Spor, bireysel yeteneklerin keşfedilmesini sağlar	4883	-2,929	0,003
22	Spor, insanlara karşı olumlu duygular geliştirilmesini sağlar	5993	-0,366	0,714
23	Boş zamanlarımı diğer insanlarla geçirmekten hoşlanırım	2640	-8,19	<,001
26	Diğer insanlara yardım etmeyi, onların bana yardım etmesinden daha çok tercih ederim	5082,5	-2,454	0,014
27	Bireysel hareketlerden ziyade, diğer insanlarla hoş zaman geçirecek aktiviteler yapmayı tercih ederim	3948	-5,248	<,001

Tablo 1 “amatör veya profesyonel” ile “sadece izleyici” gruplarının karşılaştırmalı istatistiksel analizi Mann-Whitney U testi ile verilmiştir. Bu tabloda Mann-Whitney U test istatistikleri, Z değerleri, ve p değerleri verilmiştir.

Tablo 1’te görülen P değerleri incelendiğinde, ,005 anlamlılık düzeyine göre sorular aşağıdaki gibi değerlendirilebilir:

“Kalabalıktan olabildiğince uzak kalmayı tercih ederim” sorusu için P değeri <,001; “Toplum içerisinde insanlarla iletişim kurmada seçici davranırım” sorusu için P değeri <,002; “İnsanlar toplum içerisinde benimle

kolayca diyalog kurabilirler” sorusu için P değeri $<,001$; “Toplumsal olaylarda genellikle topluma liderlik yaparım” sorusu için P değeri $<,001$; “Her türlü sosyal etkinliklere katılmaktan hoşlanırım” sorusu için P değeri $<,001$; “Yeni tanıştığım insanlarla diyalog kurmaktan çekinirim” sorusu için P değeri $<,001$; “Toplum içerisinde çoğunlukla kendimi yalnız hissederim” sorusu için P değeri $<,001$; “Toplum içerisinde başkaları ile kolaylıkla iletişim kurarım” sorusu için P değeri $<,001$; “Toplum içerisinde sevdiğim insanlarla birlikte olduğumda keder ve dertlerimi unuturum” sorusu için P değeri $<,001$; “Toplumsal kurallara uymayan insanları haklı görmem” sorusu için P değeri $<,001$; “Toplumsal değerlere bağlı bir kişiliğe sahip biriyim (gelenek,töre,inançlar) ” sorusu için P değeri $<,001$; “Toplumsal değerlere aykırı davranan bireylerin davranışları beni rahatsız eder” sorusu için P değeri $<,001$; “Toplumsal uzlaşmayı bozan davranış sahiplerine hoşgörülü davranırım” sorusu için P değeri $<,001$; “Aileyle ilgili kararların alınmasında katkıda bulunurum” sorusu için P değeri $<,001$; “Ailem benim fikir ve davranışlarıma her zaman hoşgörülü davranır” sorusu için P değeri $<,001$; “Ailem, arkadaş çevremde belirlenmesinde etkin rol oynar” sorusu için P değeri $<,001$; “İnsanların benim davranışlarımı yargılamaya ya da yönetmeye çalışmasından rahatsız olurum” sorusu için P değeri $<,001$; “Spor kulüpleri, farklı kültürdeki insanların tanışmasını ve böylece toplumsal bütünleşmenin etkin faktörüdür” sorusu için P değeri $<,001$; “Toplumsal aktivitelere katılmakta yaş, cinsiyet, inanç vb ayırım yapmaktan hoşlanmam” sorusu için P değeri $<,001$; “Yeni insanlarla tanışıp, sosyal aktivitelere katılmaktan hoşlanırım” sorusu için P değeri $<,001$; “Spor kulüpleri farklı insan grupları arasında toplumsal diyalog için bir adımdır” sorusu için P değeri $<,001$; “Farklı kültürdeki değer anlayışlarına saygılı davranmayı tercih ederim” sorusu için P değeri $<,001$; “Farklı kültür anlayışları, toplumsal barışın temel dinamiğidir” sorusu için P değeri $<,001$; “Bizi diğer kültürden Farklı kılan değer; farklı kültürlerin barış ve uyum içerisinde yaşamasıdır” sorusu için P değeri $<,001$; “Spor yapan bireyler, kendileriyle barışık olur” sorusu için P değeri $<,001$; “Spor toplumlar arası sosyal bütünleşmeyi sağlar” sorusu için P değeri $<,009$; “Bir grubun üyesi olmaktansa, kendime özgü bir değer yapısına sahip birey olmayı tercih ederim” sorusu için

P değeri <,001; “Spor, insanlar arası iletişime olumlu katkılar sağlar” sorusu için P değeri <,001; “Spor eğitimi, topluma daha faydalı bireyler yetiştirilmesinde önemli rol oynar” sorusu için P değeri <,001; “Spor, bireysel yeteneklerin keşfedilmesini sağlar” sorusu için P değeri <,003; “Boş zamanlarımı diğer insanlarla geçirmekten hoşlanırım” sorusu için P değeri <,001; “Bireysel hareketlerden ziyade, diğer insanlarla hoş zaman geçirecek aktiviteler yapmayı tercih ederim” sorusu için P değeri <,005 olduğundanbu iki grup arasında yukarıdaki sorular için istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır denilebilir.

“Toplumun içerisinde insanlarla tartışmaktan ziyade insanlara yardım etmeyi tercih ederim” sorusu için P değeri >,160; “Toplumsal olaylarda toplumu yönlendirmekte başarılıyım (Örneğin sönük geçen bir toplantıda rol gösterici rolü)” sorusu için P değeri >,066; “Toplumsal etkinliklere katılan insanlar kendisiyle barışık olur” sorusu için P değeri >,950; “Toplumsal etkinliklere katılım ile kişisel beceri ve yeteneklerimi keşfedebilir ve ifade edebilirim” sorusu için P değeri >,344; “Toplumda insanların özgürce davranmalarına izin verilse, toplumun daha iyi olacağı kanısındayım” sorusu için P değeri >,016; “Ailenizin değer yargıları ile toplumun değer yargıları arasındaki farklılık beni fazla etkilemez” sorusu için P değeri >,522; “Toplum içerisinde başkalarının ihtiyacı olduğu zaman kendime ters düşse de o davranışı yaparım” sorusu için P değeri >,628; “Herkes kültür ve değerlerini özgürce yaşayabilmeli ve ifade edebilmeli” sorusu için P değeri >,012; “Diğer insanlar beni reddetcek olsa dahi, haklarımı savunurum ve doğruyu söylerim” sorusu için P değeri >,183; “Spor, insanlara karşı olumlu duygular geliştirilmesini sağlar” sorusu için P değeri >,714; “Diğer insanlara yardım etmeyi, onların bana yardım etmesinden daha çok tercih ederim” sorusu için P değeri >,005 olduğu görülmektedir. Dolayısıyla bu iki grup arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark yoktur.

Araştırmaya katılan ortopedik engellilerin sorulara verdiklere cevapları birer birer inceleyecek olursak:

Tablo 2: Kalabalıktan olabildiğince uzak kalmayı tercih ederim

	Frekans	Oran
Kesinlikle Katılmıyorum	48	21,6
Katılmıyorum	110	49,5
Kararsızım	62	27,9
Katılıyorum	2	0,9
Kesinlikle Katılıyorum	-	-
Toplam	222	100

Tablo 2’de bu soruya verilen cevaplara göre, ankete katılan engelli bireylerin %21,6’sı kesinlikle katılmıyorum; %49,5’i katılmıyorum; %27,9’u kararsızım; %0,9’u katılıyorum şeklinde görüş bildirmiştir.

Tablo 3: Toplum içerisinde insanlarla iletişim kurmada seçici davranırım

	Frekans	Oran
Kesinlikle Katılmıyorum	-	-
Katılmıyorum	63	28,4
Kararsızım	95	42,8
Katılıyorum	64	28,8
Kesinlikle Katılıyorum	-	-
Toplam	222	100

Tablo 3’te bu soruya verilen cevaplara göre, ankete katılan engelli bireylerin %28,4’ü katılmıyorum; %42,8’i kararsızım; %28,8’i katılıyorum şeklinde görüş bildirmiştir.

Tablo 4: İnsanlar, toplum içerisinde benimle kolayca diyalog kurabilirler

	Frekans	Oran
Kesinlikle Katılmıyorum	-	-
Katılmıyorum	40	18
Kararsızım	50	22,5
Katılıyorum	131	59
Kesinlikle Katılıyorum	1	0,5
Toplam	222	100

Tablo 4’te bu soruya verilen cevaplara göre, ankete katılan engelli bireylerin %18’i katılmıyorum; %22,5’i kararsızım; %59’u katılıyorum ve %0,5’i de

kesinlikle katılmıyorum şeklinde görüş bildirmiştir.

Tablo 5: Toplumsal olaylarda genellikle topluma liderlik yaparım

	Frekans	Oran
Kesinlikle Katılmıyorum	6	2,7
Katılmıyorum	52	23,4
Kararsızım	104	46,8
Katılıyorum	60	27
Kesinlikle Katılıyorum	-	-
Toplam	222	100

Tablo 5’te bu soruya verilen cevaplara göre, ankete katılan engelli bireylerin %2,7’si kesinlikle katılmıyorum; %23,4’ü katılmıyorum; %46,8’i kararsızım; %27’si katılıyorum şeklinde görüş bildirmiştir.

Tablo 6: Her türlü sosyal etkinliğe katılmaktan hoşlanırım

	Frekans	Oran
Kesinlikle Katılmıyorum	-	-
Katılmıyorum	57	25,7
Kararsızım	95	42,8
Katılıyorum	69	31,1
Kesinlikle Katılıyorum	1	0,5
Toplam	222	100

Tablo 6’da bu soruya verilen cevaplara göre, ankete katılan engelli bireylerin %25,7’si katılmıyorum; %42,8’i kararsızım; %31,1’i katılıyorum ve %0,5’i de kesinlikle katılmıyorum şeklinde görüş bildirmiştir.

Tablo 7: Toplumun içerisinde insanlarla tartışmaktan ziyade insanlara yardım etmeyi tercih ederim

	Frekans	Oran
Kesinlikle Katılmıyorum	-	-
Katılmıyorum	-	-
Kararsızım	51	23
Katılıyorum	142	64
Kesinlikle Katılıyorum	29	13,1
Toplam	222	100

Tablo 7’de bu soruya verilen cevaplara göre, ankete katılan engelli bireylerin %23’ü kararsızım; %64’ü katılıyorum ve %13,1’i de kesinlikle katılmıyorum şeklinde görüş bildirmiştir.

Tablo 8: Toplumsal olaylarda toplumu yönlendirmekte başarılıyım

	Frekans	Oran
Kesinlikle Katılmıyorum	-	-
Katılmıyorum	53	23,9
Kararsızım	100	45
Katılıyorum	69	31,1
Kesinlikle Katılıyorum	-	-
Toplam	222	100

Tablo 8’de bu soruya verilen cevaplara göre, ankete katılan engelli bireylerin %23,9’u katılmıyorum; %45’i kararsızım; %31,1’i katılıyorum şeklinde görüş bildirmiştir.

Tablo 9: Yeni tanıştığım insanlarla diyalog kurmaktan çekinirim

	Frekans	Oran
Kesinlikle Katılmıyorum	-	-
Katılmıyorum	104	46,8
Kararsızım	65	29,3
Katılıyorum	34	15,3
Kesinlikle Katılıyorum	19	8,6
Toplam	222	100

Görüldüğü gibi, ankete katılan engelli bireylerin %46,8’i katılmıyorum; %29,3’ü kararsızım; %15,3’ü katılıyorum ve %8,6’sı de kesinlikle katılmıyorum demiştir.

Tablo 10: Toplum içerisinde çoğunlukla kendimi yalnız hissederim

	Frekans	Oran
Kesinlikle Katılmıyorum	-	-
Katılmıyorum	104	46,8
Kararsızım	65	29,3
Katılıyorum	34	15,3
Kesinlikle Katılıyorum	19	8,6
Toplam	222	100

Tablo 10’da bu soruya verilen cevaplara göre, ankete katılan engelli bireylerin %46,8’i katılmıyorum; %29,3’ü kararsızım; %15,3’ü katılıyorum ve %8,6’sı da kesinlikle katılmıyorum şeklinde görüş bildirmiştir.

Tablo 11: Toplum içerisinde başkaları ile kolaylıkla iletişim kurarım

	Frekans	Oran
Kesinlikle Katılmıyorum	-	-
Katılmıyorum	10	4,5
Kararsızım	37	16,7
Katılıyorum	91	41
Kesinlikle Katılıyorum	84	37,8
Toplam	222	100

Tablo 11’da bu soruya verilen cevaplara göre, ankete katılan engelli bireylerin %4,5’i katılmıyorum; %16,7’si kararsızım; %41’i katılıyorum ve %37,8’i de kesinlikle katılmıyorum şeklinde görüş bildirmiştir.

Tablo 12: Toplumsal etkinliklere katılan insanlar kendisiyle barışık olur

	Frekans	Oran
Kesinlikle Katılmıyorum	48	21,6
Katılmıyorum	110	49,5
Kararsızım	62	27,9
Katılıyorum	2	0,9
Kesinlikle Katılıyorum	-	-
Toplam	222	100

Tablo 12’de bu soruya verilen cevaplara göre, ankete katılan engelli bireylerin %21,6’sı kesinlikle katılmıyorum; %49,5’i katılmıyorum; %27,9’u kararsızım; %0,9’ü katılıyorum şeklinde görüş bildirmiştir.

Tablo 13: Toplumsal etkinliklere katılım ile kişisel beceri ve yeteneklerimi keşfedebilir ve ifade edebilirim

	Frekans	Oran
Kesinlikle Katılmıyorum	-	-
Katılmıyorum	12	5,4
Kararsızım	55	24,8
Katılıyorum	96	43,2
Kesinlikle Katılıyorum	59	26,6
Toplam	222	100

Tablo 13’de bu soruya verilen cevaplara göre, ankete katılan engelli bireylerin %5,4’ü katılmıyorum; %24,8’i kararsızım; %43,2’si katılıyorum ve % 26,6’sı da kesinlikle katılıyorum şeklinde görüş bildirmiştir.

Tablo 14: Toplum içerisinde sevdiğim insanlarla birlikte olduğumda keder ve dertlerimi unuturum

	Frekans	Oran
Kesinlikle Katılmıyorum	-	-
Katılmıyorum	-	-
Kararsızım	60	27
Katılıyorum	146	65,8
Kesinlikle Katılıyorum	16	7,2
Toplam	222	100

Tablo 14’te bu soruya verilen cevaplara göre, ankete katılan engelli bireylerin %27’si kararsızım; %65,8’i katılıyorum ve %7,2’si de kesinlikle katılmıyorum şeklinde görüş bildirmiştir.

Tablo 15: Toplumda insanların özgürce davranmalarına izin verilirse, toplumun daha iyi olacağı kanısındayım

	Frekans	Oran
Kesinlikle Katılmıyorum	-	-
Katılmıyorum	-	-
Kararsızım	16	7,2
Katılıyorum	91	41,0
Kesinlikle Katılıyorum	115	51,8
Toplam	222	100,0

Tablo 15’de bu soruya verilen cevaplara göre, ankete katılan engelli bireylerin %7,2’si kararsızım; %41’i katılıyorum ve %51,8’si de kesinlikle katılmıyorum şeklinde görüş bildirmiştir.

Tablo 16: Toplumsal kurallara uymayan insanları haklı görmem

	Frekans	Oran
Kesinlikle Katılmıyorum	-	-
Katılmıyorum	18	8,1
Kararsızım	27	12,2
Katılıyorum	114	51,4
Kesinlikle Katılıyorum	63	28,4
Toplam	222	100,0

Tablo 16’da bu soruya verilen cevaplara göre, ankete katılan engelli bireylerin %8,1’i katılmıyorum; %12,2’si kararsızım; %51,4’ü katılıyorum ve %28,4’ü de kesinlikle katılmıyorum şeklinde görüş bildirmiştir.

Tablo 17: Toplumsal değerlere bağlı bir kişiliğe sahip biriyim

	Frekans	Oran
Kesinlikle Katılmıyorum	-	-
Katılmıyorum	2	,9
Kararsızım	75	33,8
Katılıyorum	109	49,1
Kesinlikle Katılıyorum	36	16,2
Toplam	222	100,0

Tablo 17’de bu soruya verilen cevaplara göre, ankete katılan engelli bireylerin %0,9’u katılmıyorum; %33,8’i kararsızım; %49,1’i katılıyorum ve %16,2’si de kesinlikle katılmıyorum şeklinde görüş bildirmiştir.

Tablo 18: Toplumsal değerlere aykırı davranan bireylerin davranışları beni rahatsız eder

	Frekans	Oran
Kesinlikle Katılmıyorum	-	-
Katılmıyorum	2	,9
Kararsızım	68	30,6
Katılıyorum	129	58,1
Kesinlikle Katılıyorum	23	10,4
Toplam	222	100,0

Tablo 18’de bu soruya verilen cevaplara göre, ankete katılan engelli bireylerin %0,9’u katılmıyorum; %30,6’sı kararsızım; %58,1’i katılıyorum ve %10,4’ü de kesinlikle katılıyorum şeklinde görüş bildirmiştir.

Tablo 19: Toplumsal uzlaşmayı bozan davranış sahiplerine hoşgörölü davranırım

	Frekans	Oran
Kesinlikle Katılmıyorum	80	36,0
Katılmıyorum	131	59,0
Kararsızım	11	5,0
Katılıyorum	-	-
Kesinlikle Katılıyorum	-	-
Toplam	222	100,0

Tablo 19’da bu soruya verilen cevaplara göre, ankete katılan engelli bireylerin %36’sı kesinlikle katılmıyorum; %59’u katılmıyorum; %5’i kararsızım şeklinde görüş bildirmiştir.

Tablo 20: Aileyle ilgili kararların alınmasında katkıda bulunurum

	Frekans	Oran
Kesinlikle Katılmıyorum	-	-
Katılmıyorum	13	5,9
Kararsızım	117	52,7
Katılıyorum	64	28,8
Kesinlikle Katılıyorum	28	12,6
Toplam	222	100,0

Tablo 20’de bu soruya verilen cevaplara göre, ankete katılan engelli bireylerin %5,9’u katılmıyorum; %52,7’si kararsızım; %28,8’i katılıyorum ve %12,6’sı da kesinlikle katılmıyorum şeklinde görüş bildirmiştir.

Tablo 21: Ailem benim fikir ve davranışlarıma her zaman hoşgörülü davranır

	Frekans	Oran
Kesinlikle Katılmıyorum	-	-
Katılmıyorum	6	2,7
Kararsızım	27	12,2
Katılıyorum	114	51,4
Kesinlikle Katılıyorum	75	33,8
Toplam	222	100,0

Tablo 21’de bu soruya verilen cevaplara göre, ankete katılan engelli bireylerin %2,7’si katılmıyorum; %12,2’si kararsızım; %51,4’ü katılıyorum ve %33,8’i de kesinlikle katılmıyorum şeklinde görüş bildirmiştir.

Tablo 22: Ailenizin değer yargıları ile toplumun değer yargıları arasındaki farklılık beni fazla etkilemez

	Frekans	Oran
Kesinlikle Katılmıyorum	-	-
Katılmıyorum	-	-
Kararsızım	84	37,8
Katılıyorum	121	54,5
Kesinlikle Katılıyorum	17	7,7
Toplam	222	100,0

Tablo 22’de bu soruya verilen cevaplara göre, ankete katılan engelli bireylerin %37,8’si kararsızım; %54,5’i katılıyorum ve %7,7’si de kesinlikle katılmıyorum şeklinde görüş bildirmiştir.

Tablo 23: Ailem, arkadaş çevrem belirlenmesinde etkin rol oynar

	Frekans	Oran
Kesinlikle Katılmıyorum	62	27,9
Katılmıyorum	94	42,3
Kararsızım	29	13,1
Katılıyorum	23	10,4
Kesinlikle Katılıyorum	14	6,3
Toplam	222	100,0

Tablo 23'te bu soruya verilen cevaplara göre, ankete katılan engelli bireylerin %27,9'u kesinlikle katılmıyorum; %42,3'ü katılmıyorum; %13,1'i kararsızım; %10,4'ü katılıyorum ve %6,3'ü de kesinlikle katılmıyorum şeklinde görüş bildirmiştir.

Tablo 24: İnsanların benim davranışlarımı yargılamaya ya da yönetmeye çalışmasından rahatsız olurum

	Frekans	Oran
Kesinlikle Katılmıyorum	-	-
Katılmıyorum	-	-
Kararsızım	12	5,4
Katılıyorum	97	43,7
Kesinlikle Katılıyorum	113	50,9
Toplam	222	100,0

Görüldüğü gibi, ankete katılan engelli bireylerin %5,4'ü kararsızım; %43,7'si katılıyorum ve %50,9'u da kesinlikle katılmıyorum şeklinde görüş bildirmiştir.

Tablo25: Spor kulüpleri, farklı kültürdeki insanların tanışmasında ve böylece toplumsal bütünleşmeyi sağlamada etkin bir faktördür

	Frekans	Oran
Kesinlikle Katılmıyorum	-	-
Katılmıyorum	-	-
Kararsızım	12	5,4
Katılıyorum	86	38,7
Kesinlikle Katılıyorum	124	55,9
Toplam	222	100,0

Tablo 25'te bu soruya verilen cevaplara göre, ankete katılan engelli bireylerin %5,4'ü kararsızım; %38,7'si katılıyorum ve %55,9'u da kesinlikle katılmıyorum şeklinde görüş bildirmiştir.

Tablo 26: Toplumsal aktivitelere katılmakta yaş, cinsiyet, inanç vb ayırım yapmaktan hoşlanmam

	Frekans	Oran
Kesinlikle Katılmıyorum	-	-
Katılmıyorum	-	-
Kararsızım	3	1,4
Katılıyorum	99	44,6
Kesinlikle Katılıyorum	120	54,1
Toplam	222	100,0

Tablo 26'da bu soruya verilen cevaplara göre, ankete katılan engelli bireylerin %1,4'ü kararsızım; %44,6'sı katılıyorum ve %54,1'i de kesinlikle katılmıyorum şeklinde görüş bildirmiştir.

Tablo 27: Toplum içerisinde başkalarının ihtiyacı olduğu zaman kendime ters düşse de o davranışı yaparım

	Frekans	Oran
Kesinlikle Katılmıyorum	124	55,9
Katılmıyorum	98	44,1
Kararsızım	-	-
Katılıyorum	-	-
Kesinlikle Katılıyorum	-	-
Toplam	222	100,0

Tablo 27'de bu soruya verilen cevaplara göre, ankete katılan engelli bireylerin %55,9'u kesinlikle katılmıyorum; %44,1'i katılmıyorum şeklinde görüş bildirmiştir.

Tablo 28: Yeni insanlarla tanışıp, sosyal aktivitelere katılmaktan hoşlanırım

	Frekans	Oran
Kesinlikle Katılmıyorum	-	-
Katılmıyorum	10	4,5
Kararsızım	37	16,7
Katılıyorum	91	41,0
Kesinlikle Katılıyorum	84	37,8
Toplam	222	100,0

Tablo 28’de bu soruya verilen cevaplara göre, ankete katılan engelli bireylerin %4,5’i katılmıyorum; %16,7’si kararsızım; %41’i katılıyorum ve %37,8’si de kesinlikle katılmıyorum şeklinde görüş bildirmiştir.

Tablo 29: Spor kulüpleri, farklı insan grupları arasında, toplumsal diyalog için bir adımdır

	Frekans	Oran
Kesinlikle Katılmıyorum	-	-
Katılmıyorum	3	1,4
Kararsızım	24	10,8
Katılıyorum	83	37,4
Kesinlikle Katılıyorum	112	50,5
Toplam	222	100,0

Tablo 29’da bu soruya verilen cevaplara göre, ankete katılan engelli bireylerin %1,4’ü katılmıyorum; %10,8’i kararsızım; %37,4’ü katılıyorum ve %50,5’i de kesinlikle katılmıyorum şeklinde görüş bildirmiştir.

Tablo 30: Farklı kültürdeki değer anlayışlarına saygılı davranmayı tercih ederim

	Frekans	Oran
Kesinlikle Katılmıyorum	-	-
Katılmıyorum	2	,9
Kararsızım	17	7,7
Katılıyorum	112	50,5
Kesinlikle Katılıyorum	91	41,0
Toplam	222	100,0

Tablo 30’da bu soruya verilen cevaplara göre, ankete katılan engelli bireylerin %0,9’u katılmıyorum; %7,7’si kararsızım; %50,5’i katılıyorum ve %41’i de kesinlikle katılıyorum şeklinde görüş bildirmiştir.

Tablo 31: Herkes kültür ve değerlerini özgürce yaşayabilmeli ve ifade edebilmeli

	Frekans	Oran
Kesinlikle Katılmıyorum	-	-
Katılmıyorum	-	-
Kararsızım	10	4,5
Katılıyorum	100	45,0
Kesinlikle Katılıyorum	112	50,5
Toplam	222	100,0

Tablo 31’de bu soruya verilen cevaplara göre, ankete katılan engelli bireylerin %4,5’i kararsızım; %45’i katılıyorum ve %50,5’i de kesinlikle katılmıyorum şeklinde görüş bildirmiştir.

Tablo 32: Farklı kültür anlayışları, toplumsal barışın temel dinamiğidir

	Frekans	Oran
Kesinlikle Katılmıyorum	-	-
Katılmıyorum	-	-
Kararsızım	10	4,5
Katılıyorum	89	40,1
Kesinlikle Katılıyorum	123	55,4
Toplam	222	100,0

Tablo 32’de bu soruya verilen cevaplara göre, ankete katılan engelli bireylerin %4,5’i kararsızım; %40,1’i katılıyorum ve %55,4’ü de kesinlikle katılmıyorum şeklinde görüş bildirmiştir.

Tablo 33: Bizi diğer kültürden farklı kılan değer; farklı kültürlerin barış ve uyum içerisinde yaşamasıdır

	Frekans	Oran
Kesinlikle Katılmıyorum	-	-
Katılmıyorum	2	,9
Kararsızım	50	22,5
Katılıyorum	112	50,5
Kesinlikle Katılıyorum	58	26,1
Toplam	222	100,0

Tablo 33'te bu soruya verilen cevaplara göre, ankete katılan engelli bireylerin %0,9'u katılmıyorum; %22,5'i kararsızım; %50,5'i katılıyorum ve %26,1'i de kesinlikle katılıyorum şeklinde görüş bildirmiştir.

Tablo 34: Spor yapan bireyler, kendileriyle barışık olur

	Frekans	Oran
Kesinlikle Katılmıyorum	-	-
Katılmıyorum	-	-
Kararsızım	35	15,8
Katılıyorum	109	49,1
Kesinlikle Katılıyorum	78	35,1
Toplam	222	100,0

Tablo 34'te bu soruya verilen cevaplara göre, ankete katılan engelli bireylerin %15,8'i kararsızım; %49,1'i katılıyorum ve %35,1'i de kesinlikle katılmıyorum şeklinde görüş bildirmiştir.

Tablo 35: Diğer insanlar beni reddecek olsa dahi, haklarımı savunurum ve doğruyu söylerim

	Frekans	Oran
Kesinlikle Katılmıyorum	-	-
Katılmıyorum	-	-
Kararsızım	23	10,4
Katılıyorum	121	54,5
Kesinlikle Katılıyorum	78	35,1
Toplam	222	100,0

Tablo 35’te bu soruya verilen cevaplara göre, ankete katılan engelli bireylerin %10,4’ü kararsızım; %54,5’i katılıyorum ve %35,1’i de kesinlikle katılmıyorum şeklinde görüş bildirmiştir.

Tablo 36: Spor, toplumlar arası sosyal bütünleşmeyi sağlar

	Frekans	Oran
Kesinlikle Katılmıyorum	-	-
Katılmıyorum	-	-
Kararsızım	12	5,4
Katılıyorum	96	43,2
Kesinlikle Katılıyorum	114	51,4
Toplam	222	100,0

Tablo 36’da bu soruya verilen cevaplara göre, ankete katılan engelli bireylerin %5,4’ü kararsızım; %43,2’si katılıyorum ve %51,4’ü de kesinlikle katılmıyorum şeklinde görüş bildirmiştir.

Tablo 37: Bir grubun üyesi olmaktansa, kendime özgü bir değer yapısına sahip birey olmayı tercih ederim

	Frekans	Oran
Kesinlikle Katılmıyorum	-	-
Katılmıyorum	17	7,7
Kararsızım	57	25,7
Katılıyorum	104	46,8
Kesinlikle Katılıyorum	44	19,8
Toplam	222	100,0

Tablo 37’de bu soruya verilen cevaplara göre, ankete katılan engelli bireylerin %7,7’si katılmıyorum; %25,7’si kararsızım; %46,8’i katılıyorum ve %19,8’i de kesinlikle katılmıyorum şeklinde görüş bildirmiştir.

Tablo 38: Spor, insanlar arası iletişime olumlu katkılar sağlar

	Frekans	Oran
Kesinlikle Katılmıyorum	-	-
Katılmıyorum	3	1,4
Kararsızım	24	10,8
Katılıyorum	83	37,4
Kesinlikle Katılıyorum	112	50,5
Toplam	222	100,0

Tablo 38’de bu soruya verilen cevaplara göre, ankete katılan engelli bireylerin %1,4’ü katılmıyorum; %10,8’i kararsızım; %37,4’ü katılıyorum ve %50,5’i de kesinlikle katılıyorum şeklinde görüş bildirmiştir.

Tablo 39: Spor eğitimi, topluma daha faydalı bireyler yetiştirilmesinde önemli rol oynar

	Frekans	Oran
Kesinlikle Katılmıyorum	-	-
Katılmıyorum	-	-
Kararsızım	23	10,4
Katılıyorum	75	33,8
Kesinlikle Katılıyorum	124	55,9
Toplam	222	100,0

Tablo 39’da bu soruya verilen cevaplara göre, ankete katılan engelli bireylerin %10,4’ü kararsızım; %33,8’i katılıyorum ve %55,9’u da kesinlikle katılıyorum şeklinde görüş bildirmiştir.

Tablo 40: Spor, bireysel yeteneklerin keşfedilmesini sağlar

	Frekans	Oran
Kesinlikle Katılmıyorum	-	-
Katılmıyorum	-	-
Kararsızım	23	10,4
Katılıyorum	106	47,7
Kesinlikle Katılıyorum	93	41,9
Toplam	222	100,0

Tablo 40'ta bu soruya verilen cevaplara göre, ankete katılan engelli bireylerin %10,4'ü kararsızım; %47,7'si katılıyorum ve %41,9'u da kesinlikle katılmıyorum şeklinde görüş bildirmiştir.

Tablo 41: Spor, insanlara karşı olumlu duygular geliştirilmesini sağlar

	Frekans	Oran
Kesinlikle Katılmıyorum	-	-
Katılmıyorum	-	-
Kararsızım	41	18,5
Katılıyorum	129	58,1
Kesinlikle Katılıyorum	52	23,4
Toplam	222	100,0

Tablo 41'de bu soruya verilen cevaplara göre, ankete katılan engelli bireylerin %18,5'i kararsızım; %58,1'i katılıyorum ve %23,4'ü de kesinlikle katılmıyorum şeklinde görüş bildirmiştir.

Tablo 42: Boş zamanlarımı diğer insanlarla geçirmekten hoşlanırım

	Frekans	Oran
Kesinlikle Katılmıyorum	-	-
Katılmıyorum	-	-
Kararsızım	56	25,2
Katılıyorum	124	55,9
Kesinlikle Katılıyorum	42	18,9
Toplam	222	100,0

Tablo 42'de bu soruya verilen cevaplara göre, ankete katılan engelli bireylerin %25,2'si kararsızım; %55,9'u katılıyorum ve %18,9'u da kesinlikle katılmıyorum şeklinde görüş bildirmiştir.

Tablo 43: Diğer insanlara yardım etmeyi, onların bana yardım etmesinden daha çok tercih ederim

	Frekans	Oran
Kesinlikle Katılmıyorum	-	-
Katılmıyorum	-	-
Kararsızım	70	31,5
Katılıyorum	115	51,8
Kesinlikle Katılıyorum	37	16,7
Toplam	222	100,0

Tablo 43'te bu soruya verilen cevaplara göre, ankete katılan engelli bireylerin %31,5'i kararsızım; %51,8'i katılıyorum ve %16,7'si de kesinlikle katılmıyorum şeklinde görüş bildirmiştir.

Tablo 44: Bireysel hareketlerden ziyade, diğer insanlarla hoş zaman geçirecek aktiviteler yapmayı tercih ederim

	Frekans	Oran
Kesinlikle Katılmıyorum	-	-
Katılmıyorum	-	-
Kararsızım	68	30,6
Katılıyorum	130	58,6
Kesinlikle Katılıyorum	24	10,8
Toplam	222	100,0

Tablo 44'te bu soruya verilen cevaplara göre, ankete katılan engelli bireylerin %30,6'sı kararsızım; %58,6'sı katılıyorum ve %10,8'si da kesinlikle katılmıyorum şeklinde görüş bildirmiştir.

Çalışanın bu bölümünde, sadece sporcu olan ortopedik bireyler ile ilgili sorulara verilen cevapların frekans ve yüzde dağılımları verilmiştir. Buna göre;

Tablo 45: İlgilendiğim spor dalını seçmede kişisel ilgim ve yeteneğim belirleyicidir

	Frekans	Oran
Kesinlikle Katılmıyorum	-	-
Katılmıyorum	-	-
Kararsızım	-	-
Katılıyorum	32	30,2
Kesinlikle Katılıyorum	74	69,8
Toplam	106	100,0

Tablo 45'te bu soruya verilen cevaplara göre, ankete katılan engelli bireylerin %30,2'si katılıyorum ve %69,8'i de kesinlikle katılmıyorum şeklinde görüş bildirmiştir.

Tablo 46: Spor alanında birşey yapmaya karar verirsem, başkalarının düşüncelerinden etkilenmem

	Frekans	Oran
Kesinlikle Katılmıyorum	-	-
Katılmıyorum	-	-
Kararsızım	20	18,9
Katılıyorum	56	52,8
Kesinlikle Katılıyorum	30	28,3
Toplam	106	100,0

Tablo 46'da bu soruya verilen cevaplara göre, ankete katılan engelli bireylerin %18,9'u kararsızım; %52,8'i katılıyorum ve %28,3'ü de kesinlikle katılmıyorum şeklinde görüş bildirmiştir.

Tablo 47: Her yaş grubunda, cinsiyette ve gelir seviyesinde insanlarla spor yapmaktan hoşlanırım

	Frekans	Oran
Kesinlikle Katılmıyorum	-	-
Katılmıyorum	-	-
Kararsızım	8	7,5
Katılıyorum	74	69,8
Kesinlikle Katılıyorum	24	22,6
Toplam	106	100,0

Tablo 47’de bu soruya verilen cevaplara göre, ankete katılan engelli bireylerin %7,5’i kararsızım; %69,8’i katılıyorum ve %22,6’sı da kesinlikle katılmıyorum şeklinde görüş bildirmiştir.

Tablo 48: Spor aktivitelerinde başkalarını memnun etmek için kendime ters düşen davranışlar yapmam

	Frekans	Oran
Kesinlikle Katılmıyorum	-	-
Katılmıyorum	-	-
Kararsızım	-	-
Katılıyorum	28	26,4
Kesinlikle Katılıyorum	78	73,6
Toplam	106	100,0

Görüldüğü gibi, ankete katılan engelli bireylerin %26,4’ü katılıyorum ve %73,6’sı da kesinlikle katılmıyorum şeklinde görüş bildirmiştir.

Tablo 49: Diğerleri tarafından spor aktivitelerinde beğenilip sevmek benim için önemli değildir

	Frekans	Oran
Kesinlikle Katılmıyorum	22	20,8
Katılmıyorum	70	66,0
Kararsızım	14	13,2
Katılıyorum	-	-
Kesinlikle Katılıyorum	-	-
Toplam	106	100,0

Tablo 49’da bu soruya verilen cevaplara göre, ankete katılan engelli bireylerin %20,8’i kesinlikle katılmıyorum; %66’sı katılmıyorum; %13,2’si kararsızım şeklinde görüş bildirmiştir.

Tablo 50: İnsanlar beni spor aktivitelerinde daha kolay tanıyabilirler

	Frekans	Oran
Kesinlikle Katılmıyorum	-	-
Katılmıyorum	-	-
Kararsızım	42	39,6
Katılıyorum	64	60,4
Kesinlikle Katılıyorum	-	-
Toplam	106	100,0

Tablo 50’de bu soruya verilen cevaplara göre, ankete katılan engelli bireylerin %39,6’sı kararsızım; %60,4’ü katılıyorum şeklinde görüş bildirmiştir.

Tablo 51: Takım sporlarının yapıldığı spor faaliyetlerinde kendimi yalnız hissederim

	Frekans	Oran
Kesinlikle Katılmıyorum	-	-
Katılmıyorum	78	73,6
Kararsızım	14	13,2
Katılıyorum	1	,9
Kesinlikle Katılıyorum	13	12,3
Toplam	106	100,0

Tablo 51’de bu soruya verilen cevaplara göre, ankete katılan engelli bireylerin %73,6’sı katılmıyorum; %13,2’si kararsızım; %0,9’u katılıyorum ve %12,3’ü de kesinlikle katılmıyorum şeklinde görüş bildirmiştir.

Tablo 52: Duygularımı, spor aktiviteleri boyunca kontrol altında tutmaktan hoşlanırım

	Frekans	Oran
Kesinlikle Katılmıyorum	-	-
Katılmıyorum	34	32,1
Kararsızım	60	56,6
Katılıyorum	12	11,3
Kesinlikle Katılıyorum	-	-
Toplam	106	100,0

Tablo 52’de bu soruya verilen cevaplara göre, ankete katılan engelli bireylerin %32,1’i katılmıyorum; %56,6’sı kararsızım; %11,3’ü katılıyorum şeklinde görüş bildirmiştir.

Tablo 53: Takım olarak yapılan spor aktivitelerinde, grubun lideri olurum

	Frekans	Oran
Kesinlikle Katılmıyorum	-	-
Katılmıyorum	-	-
Kararsızım	60	56,6
Katılıyorum	46	43,4
Kesinlikle Katılıyorum	-	-
Toplam	106	100,0

Tablo 53’te bu soruya verilen cevaplara göre, ankete katılan engelli bireylerin %56,6’sı kararsızım; %43,4’ü katılıyorum şeklinde görüş bildirmiştir.

Tablo 54: Takım sporlarında takımı yönlendirmekte başarılıyım

	Frekans	Oran
Kesinlikle Katılmıyorum	-	-
Katılmıyorum	-	-
Kararsızım	60	56,6
Katılıyorum	46	43,4
Kesinlikle Katılıyorum	-	-
Toplam	106	100,0

Tablo 54’te bu soruya verilen cevaplara göre, ankete katılan engelli bireylerin

%56,6'sı kararsızım; %43,4'ü katılıyorum şeklinde görüş bildirmiştir.

Tablo 55: Spor aktivitelerinde tartışmaktan ziyade çözmeyi tercih ederim

	Frekans	Oran
Kesinlikle Katılmıyorum	-	-
Katılmıyorum	-	-
Kararsızım	-	-
Katılıyorum	53	50,0
Kesinlikle Katılıyorum	53	50,0
Toplam	106	100,0

Tablo 55'de bu soruya verilen cevaplara göre, ankete katılan engelli bireylerin %50'si katılıyorum ve %50'si de kesinlikle katılmıyorum şeklinde görüş bildirmiştir.

Tablo 56: Spor aktivitelerinin organize edilmesinde katkıda bulunurum

	Frekans	Oran
Kesinlikle Katılmıyorum	-	-
Katılmıyorum	6	5,7
Kararsızım	47	44,3
Katılıyorum	29	27,4
Kesinlikle Katılıyorum	24	22,6
Toplam	106	100,0

Tablo 56'da bu soruya verilen cevaplara göre, ankete katılan engelli bireylerin %5,7'si katılmıyorum; %44,3'ü kararsızım; %27,4'ü katılıyorum ve %22,6'sı da kesinlikle katılmıyorum şeklinde görüş bildirmiştir.

Tablo 57: Spor aktivitelerinde kendimi daha özgür ifade ederim

	Frekans	Oran
Kesinlikle Katılmıyorum	-	-
Katılmıyorum	-	-
Kararsızım	6	5,7
Katılıyorum	84	79,2
Kesinlikle Katılıyorum	16	15,1
Toplam	106	100,0

Tablo 57’de bu soruya verilen cevaplara göre, ankete katılan engelli bireylerin %5,7’si kararsızım; %79,2’si katılıyorum ve %15,1’i de kesinlikle katılmıyorum şeklinde görüş bildirmiştir.

Tablo 58: Spor faaliyetlerinde başkaları ile daha kolay iletişim kurarım

	Frekans	Oran
Kesinlikle Katılmıyorum	-	-
Katılmıyorum	-	-
Kararsızım	-	-
Katılıyorum	38	35,8
Kesinlikle Katılıyorum	68	64,2
Toplam	106	100,0

Tablo 58’de bu soruya verilen cevaplara göre, ankete katılan engelli bireylerin %35,8’i katılıyorum ve %64,2’si de kesinlikle katılmıyorum şeklinde görüş bildirmiştir.

Tablo 59: Arkadaşlarla beraber spor yapmaktan hoşlanırım

	Frekans	Oran
Kesinlikle Katılmıyorum	-	-
Katılmıyorum	-	-
Kararsızım	-	-
Katılıyorum	83	78,3
Kesinlikle Katılıyorum	23	21,7
Toplam	106	100,0

Tablo 59’da bu soruya verilen cevaplara göre, ankete katılan engelli bireylerin %78,3’ü katılıyorum ve %21,7’si de kesinlikle katılmıyorum şeklinde görüş bildirmiştir.

Tablo 60: İlgilendiğim spor dalını seçmemde ailem ve çevrenin etkisi belirleyicidir

	Frekans	Oran
Kesinlikle Katılmıyorum	18	17,0
Katılmıyorum	76	71,7
Kararsızım	6	5,7
Katılıyorum	6	5,7
Kesinlikle Katılıyorum	-	-
Toplam	106	100,0

Tablo 60'da bu soruya verilen cevaplara göre, ankete katılan engelli bireylerin %17'si kesinlikle katılmıyorum; %71,7'si katılmıyorum; %5,7'si kararsızım; %5,7'si katılıyorum şeklinde görüş bildirmiştir.

5. TARTIŞMA ve SONUÇ

Yüksek Lisans tezi olarak seçtiğimiz “Ortopedik Engellilerin Sosyalleşmesine Sporun Etkisi” konulu çalışmamızla, sosyalleşme olgusunu açıklayıp, ortopedik engelli bireylerin sosyalleşme sürecinde sporun önemini vurgulamaya çalıştık.

Bireyler, bir toplumun en küçük yapı taşlarıdır. Toplumdaki değişmelerin incelenme yollarından biri, belki de en önemlisi bireylerin incelenmesidir. Bu yolla tek tek kişilerin durumları görülerek, toplumdaki herhangi bir gelişme tespit edilebilmektedir. Bireylerin ulaşılmış olduğu sosyalleşme düzeyi, toplumun sosyal yönden gelişmesinin bir göstergesidir.

Spor; bireyin bedensel, ruhsal ve toplumsal davranışlarını yönlendirmeye yönelik bir araçtır. Toplumun fertlerine sağlanacak boş zaman faaliyetleri, gençlerin iyi yetişmesi ve topluma faydalı bireyler olması açısından büyük önem taşımaktadır. Bu konulara önem verilirken engelli bireylerin de ihmal edilmeden, aynı hassasiyetin onlara da gösterilmesi mühim bir noktadır.

Ortopedik engelliler, bir aktiviteyi normal şekilde veya normal kabul edilen sınırlar içinde gerçekleştirmede, kısıtlı kalan veya yetersiz olan bireylerdir. Bozulan fonksiyonların geri kazandırılmasında en etkili yöntem, tedaviye yönelik egzersizlerdir. Aynen ilaç gibi dozu iyi ayarlanıp planlandığında spor, ortopedik engelliler için fiziksel faydalar sağladığı gibi; sporun sosyal yönleri de göz önüne alındığında, ortopedik engelli bireylerin sosyalleşmesi yönündede de faydalı olacağını söylemek mümkündür.

Topluma uyum süreci demek olan sosyalleşme, toplumun düzeni ayrıca devamlılığı için zorunludur ve bu anlamda spor önemli bir araçtır.

İnsan yaşamı; sürekli değişen ve gelişen bir süreç olduğuna göre sosyalleşme sürecinin de devamlılığını koruması, son derece doğal bir sonuçtur. Toplumun yeni üyelerine, o toplumda var olan yerleşmiş gelenek, görenek, tutum

ve davranışların neler olduğunu ve bunlara uyum sağlamanın yollarını gösteren sosyalleşme ile bireyin şahsiyetini oluşturmaya yardımcı olur. İçinde yaşadığı toplumun düzenine ve kültürüne paralel şahsiyet geliştiren birey, mutlu olacak, aksi takdirde iç dünyasında ve aynı zamanda toplumsal düzende olumsuzluklar görülecektir.

Asla sonlanmayan bir süreç olan sosyalleşmede aile, arkadaş grupları, okul, kitle ve iletişim araçları gibi sosyalleşme araçları, bu sürece yardımcı olur. Bilinen bu gibi sosyalleşme araçlarının yanında günümüzde daha başka sosyalleşme araçlarından da bahsetmek mümkündür. Bunlarda biri de spordur. Toplumsal yaşamın, toplumsal kültürün organik üyelerinden olan spor, insanın gelişimsel özelliklerini doğrudan etkilediği gibi, barış, sevgi, dürüstlük, özveri gibi özellikleri ve değerleri de beraberinde getirir. Aynı zamanda spor, birey ve toplum ilişkilerini geliştirdiği gibi, toplumun yüceltilmesinde önemli bir araçtır. Spor, ferdin topluma uyumunu sağladığı gibi, ruh ve beden sağlığını da güvence altına alır. Sporun bilinen bu yönleri açısından bakıldığında sosyalleşme için bir araç olduğu söylenebilir.

Araştırma konumuza paralel olarak daha önce yapılmış olan çalışmalar ve sonuçlarını değerlendirecek olursak:

Selmin Çakmakçı'nın 2001 yılında Dumlupınar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı'nda hazırladığı "Okullarda Beden Eğitimi Dersinin ve Faaliyetlerinin Öğrencilerin Sosyalleşmesine Etkileri" konulu yüksek lisans tezinde beden eğitimi spor faaliyetlerinin, öğrencilerin sosyalleşmesine büyük ölçüde etken olduğu sonucu, hem kuramsal kısımda hem de anket uygulamasında ortaya çıkmıştır.

Oğuz Erdoğan'ın 2001 yılında Mersin Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı'nda hazırladığı "Yetiştirme Yurdunda Yaşayan Spor Yapan ve Spor Yapmayan Gençlerin Toplumsallaşmasında Sporun Yeri" konulu yüksek lisans tezinde, kuramsal

boyutta, sosyalleşmeye sporun etkili olduğu; ancak anket uygulamalarının sonucunda, uygulama boyutunda, spor yapan ve spor yapmayan gençlerin benzer özellikleri olduğu görülmüştür.

Ahmet Şadan Ökmen'in 2003 yılında Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitimi Bilimleri Ana Bilim Dalı'nda hazırladığı "Okullarda Beden Eğitimi ve Sporun Öğrencilerin Toplumsallaşmasındaki Rolü" konulu, kuramsal düzeyde hazırlanmış doktora tezinde de sporun sosyalleşmeye olumlu katkıları olduğu sonucuna varılmıştır.

Hasan Şahan'ın 2007 yılında Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Halkla İlişkiler ve Tanıtım Ana Bilim Dalı, Araştırma Yöntemleri Bilim Dalı'nda hazırladığı "Üniversite Öğrencilerinin Sosyalleşme Sürecinde Spor Aktivitelerinin Rolü" konulu doktora tezinde spor aktivitelerinin, sosyalleşmeye salt etken olmadığı, ancak sporun, sosyalleşme sürecinde vazgeçilmez bir faktör olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Sporun sosyalleşme üzerinde etkisi göz önüne alındığında ortopedik engelli bireylerin de sosyalleşmesine de faydaları olabileceği araştırmamızın kuramsal kısmında açıkça görülmektedir.

Tekerlekli sandalye basketbolcuları ile spor yapmayan ortopedik engelli bireylerin, anketimize verdiği cevaplar ışığında, tablo 3'e göre, aralarında anlamlı fark olan noktalar aşağıdaki gibidir:

"Kalabalıktan olabildiğince uzak kalmayı tercih ederim" sorusu için P değeri $<,001$; "Toplum içerisinde insanlarla iletişim kurmada seçici davranırım" sorusu için P değeri $<,002$; "İnsanlar toplum içerisinde benimle kolayca diyalog kurabilirler" sorusu için P değeri $<,001$; "Toplumsal olaylarda genellikle topluma liderlik yaparım" sorusu için P değeri $<,001$; "Her türlü sosyal etkinliklere katılmaktan hoşlanırım" sorusu için P değeri $<,001$; "Yeni tanıştığım insanlarla diyalog kurmaktan çekinirim" sorusu için P değeri $<,001$; "Toplum içerisinde çoğunlukla kendimi yalnız hissederim" sorusu için P

değeri $<,001$; “Toplum içerisinde başkaları ile kolaylıkla iletişim kurarım” sorusu için P değeri $<,001$; “Toplum içerisinde sevdiğim insanlarla birlikte olduğumda keder ve dertlerimi unuturum” sorusu için P değeri $<,001$; “Toplumsal kurallara uymayan insanları haklı görmem” sorusu için P değeri $<,001$; “Toplumsal değerlere bağlı bir kişiliğe sahip biriyim (gelenek,töre,inançlar) ” sorusu için P değeri $<,001$; “Toplumsal değerlereaykırı davranan bireylerin davranışları beni rahatsız eder” sorusu için P değeri $<,001$; “Toplumsal uzlaşmayı bozan davranış sahiplerine hoşgörölü davranırım” sorusu için P değeri $<,001$; “Aileyle ilgili kararların alınmasında katkıda bulunurum” sorusu için P değeri $<,001$; “Ailem benim fikir ve davranışlarıma her zaman hoşgörölü davranır” sorusu için P değeri $<,001$; “Ailem, arkadaş çevremde belirlenmesinde etkin rol oynar” sorusu için P değeri $<,001$; “İnsanların benim davranışlarımı yargılamaya ya da yönetmeye çalışmasından rahatsız olurum” sorusu için P değeri $<,001$; “Spor kulüpleri, farklı kültürdeki insanların tanışmasını ve böylece toplumsal bütünleşmenin etkin faktörüdür” sorusu için P değeri $<,001$; “Toplumsal aktivitelere katılmakta yaş, cinsiyet, inanç vb ayırım yapmaktan hoşlanmam” sorusu için P değeri $<,001$; “Yeni insanlarla tanışıp, sosyal aktivitelere katılmaktan hoşlanırım” sorusu için P değeri $<,001$; “Spor kulüpleri farklı insan grupları arasında toplumsal diyalog için bir adımdır” sorusu için P değeri $<,001$; “Farklı kültürdeki değer anlayışlarına saygılı davranmayı tercih ederim” sorusu için P değeri $<,001$; “Farklı kültür anlayışları, toplumsal barışın temel dinamiğidir” sorusu için P değeri $<,001$; “Bizi diğer kültürden Farklı kılan değer; farklı kültürlerin barış ve uyum içerisinde yaşamasıdır” sorusu için P değeri $<,001$; “Spor yapan bireyler, kendileriyle barışık olur” sorusu için P değeri $<,001$; “Spor toplumlar arası sosyal bütünleşmeyi sağlar” sorusu için P değeri $<,009$; “Bir grubun üyesi olmaksızın, kendime özgü bir değer yapısına sahip birey olmayı tercih ederim” sorusu için P değeri $<,001$; “Spor, insanlar arası iletişime olumlu katkılar sağlar” sorusu için P değeri $<,001$; “Spor eğitimi, topluma daha faydalı bireyler yetiştirilmesinde önemli rol oynar” sorusu için P değeri $<,001$; “Spor, bireysel yeteneklerin keşfedilmesini sağlar” sorusu için P değeri $<,003$; “Boş zamanlarımı diğer insanlarla geçirmekten hoşlanırım” sorusu için P değeri $<,001$; “Bireysel hareketlerden

ziyade, diğ er insanlarla hoş zaman geçirecek aktiviteler yapmayı tercih ederim” sorusu için P değeri <,005 olduğundanbu iki grup arasında yukarıdaki sorular için istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır. Grldğu gibi teoride sosyalleşmeye olumlu etkileri olduğu ortaya çıkan sporun, ortopedik engellilerin de sosyalleşmesine katkılarının olduğu uyguladığımız anket sonucu ortaya çıkmıştır.

Sonuç olarak ortopedik engellilerin sosyalleşmesine sporun etkisinin belirlenmeye çalışıldığı araştırmamızın kuramsal kısmında, sporun sosyalleşme araçlarından birisi olarak kabul edilebileceği açıkça görülmektedir. Uyguladığımız anket sonuçlarında da profesyonel veya amatör olarak sporla ilgilenen ortopedik engelli bireyler (tekerlekli sandalye basketbolcleri) ile sadece izleyici olan (spor yapmayan) ortopedik engelli bireyler arasında sosyalleşme düzeyleri açısından anlamlı bir fark olduğu ortaya çıkmıştır. Bu sonuç, hipotezlerimizi doğrulamakta ve ortopedik engelli bireylerin sosyalleşmesinde sporun etkin bir rol oynadığını ortaya çıkmaktadır.

Araştırmamıza ilişkin oneriler şu şekilde sıralanabilir:

1. Sporun, ortopedik engelli bireylerin sosyalleşme sürecine olumlu yönde etki yaptığı görülmektedir. Bu nedenle, sportif etkinliklere katılmaları yönünde çalışmaların yapılması gerekmektedir. rnek olarak, ortopedik engelli bireylerin yalnızca amatör kulüplerde değil bunun yanı sıra spor salonlarında da spor yapma imkanına sahip olabilmeleri faydalı olacaktır.

2. Her semtte en az bir spor salonunda haftanın belirli gün ve saatleri engelli bireylerin spor yapabilmeleri için ayrılabilir ki Anayasamızın 59. maddesinde de Devletimizin, vatandaşlara spor yapma imkanı sağlamakla yükümlü olduğu açığa belirtilmektedir. Bu, durumda engelli bireyler, lisanslı bir sporcu olmadan da spor yapma imkanı bulabileceklerdir.

3. Engelli bireylerin, özel programlarla spor yapmaları gerektiği bir gerçektir. Spor merkezlerinde engelli bireylerin spor yapmalarına ilişkin özel

programlar uygulayabilecek antrenörler yetiştirilebilir.

4. Türkiye Bedensel Engelliler Spor Federasyonu çatısı altında 2007 yılı itibariyle 12 spor branşı bulunmaktadır. Bu sayı daha da arttırılabilir.

6. ÖZET

Biyolojik bir organizma olarak dünyaya gelen fert, sosyalleşme yolu ile toplumla bütünleşir. Böylece fert, içinde bulunduğu toplumda yaşamasını öğrenir. Dolayısıyla fert için sosyalleşme önemlidir. Toplum açısından sosyalleşmenin önemi ise, toplumun devamlılığını sağlamasından kaynaklanır. Fert ve toplum, birbirini sürekli etkiler. Bu etkileşimdeki niteliği belirleyen sosyalleşmedir.

Bireyin sosyalleşmesinden, içinde yaşadığı toplumun normlarını, inanç, değer ve davranış şekillerini öğrenmesi ve içselleştirmesini anlıyoruz. Dolayısıyla sosyalleşme süreci için hem bir ayrışma hem de bir bütünleşme sürecini kapsar diyebiliriz. Çocuk bir yandan kişi olarak ayrışmalı, bireysel bir kimlik kazanmalıdır, diğer taraftan da çevresiyle toplumuyla kültürüyle bütünleşmelidir. Sağlıklı bireylerin gelişebilmesi için bu ayrışma ve bütünleşme eğilimlerinin yanında bu eğilimlerinin dengeli bir biçimde gelişmesine imkân tanıyan sağlıklı ortamların varolması gerekir.

Sosyalleşme, aile ile başlar. Daha sonra okul, arkadaş grupları, kitle iletişim araçları gibi sosyalleşme araçlarıyla, sözünü ettiğimiz çevreye uyum süreci, devam eder. Spor faaliyetleri de bireyin sosyalleşmesini sağlayan önemli bir araçtır.

Spor, bireyin fiziksel, ruhsal/psikolojik ve sosyal gelişimlerini önemli ölçüde etkiler ve bu anlamda sporun hem insan sağlığı hem toplum sağlığı açısından önemi tartışılmaz. Spor tüm toplumlarda popüler etkinlikler konumundadır. Kimileri yarışmak için, kimileri ise sağlık amacıyla bu etkinliklere katılmaktadır. Fakat engeli olan bireyler, çoğu zaman kendilerini bu tip etkinliklere kapatmaktadırlar ya da etkinlik yapma fırsatı verilmemektedir.

Engelli bireyler içinde en fazla popülasyona sahip olan grubu bedensel engelli bireyler oluşturur. Bedensel engeli olan bireyleri, ortopedik engelliler ve süreğen hastalığı olan bireylerden oluşur.

Çalışmamızda tekerlekli sandalye basketbolu ile uğraşan ortopedik engelli bireylerin sosyalleşme sürecine sporun etkilerini araştırdı.

Çalışmamızın genel bilgiler bölümü sistematik bir bütünlük içinde birbirini tamamlayan dört ana bölümden oluşmaktadır. “Genel Olarak Engelliler” adını taşıyan birinci bölümde ise engelli kavramı ve tanımı, engel çeşitleri ve sebepleri konuları irdelenmiş; “Sosyalleşme” adını verdiğimiz ikinci bölümde, sosyalleşme kavramı ve tanımı, sosyalleşme süreci, sosyalleşme evreleri, sosyalleşme araçları, sosyalleşmenin biyolojik temelleri ayrı başlıklar halinde açıklanmış; “Spor ve Sosyalleşme” adını taşıyan üçüncü bölümde sporun tanımı ve alanı, sporun bireyler üzerindeki etkileri, spor ve sosyal kurumlar, spor ve sosyalleşme konuları incelenmiş; “Ortopedik Engellilerin Sosyalleşmesine Sporun Etkisi” adını taşıyan dördüncü bölümde ise tedavi aracı olarak spor, ortopedik engellilerde tedavi aracı olarak spor, ülkemizde ortopedik engelliler ve spor, ortopedik engellilerin sosyalleşmesine sporun etkisi konuları açıklanmıştır.

Buraya kadar yaptığımız açıklamalar, sosyalleşmede sporun önemini vurgulamaktadır. Bu çalışmamızda ana amaç; bir tür çevreye uyum süreci olan sosyalleşme sürecinde sporun en önemli sosyalizasyon faktörlerinden biri olduğunu göstermeye çalışmaktır.

Bu doğrultuda araştırmamızın kuramsal kısmında belgesel kaynak derlemesi yapılmış; uygulama bölümünde ise anket yöntemi kullanılmıştır. Ampirik araştırma bölümünde ise, ankete verilen cevaplar analiz edilerek incelenmeye çalışılmıştır. Elde edilen veriler, SPSS 12.0 istatistik programı ve MS Office programları kullanılarak analiz edilmeye çalışılmıştır.

Çalışmamızın kuramsal kısmında sosyalleşmeye sporun etkisi açıkça görülmektedir. Anket uygulamamızın istatistik değerlendirmesinin sonucu da aynı doğrultudadır. Dolayısıyla sporun sosyalleşme için etkili bir araç olduğunu söyleyebiliriz.

7. SUMMARY

The individual who's born as a biological organism, unites with the community via socialisation. Hence the individual learns to live within the society he's in. Thus, socialisation is important for the individual. The importance of the socialisation for the community is that it provides the continuity of the community. Individual and the community continuously affect each other. The characteristics of this interaction is defined by the socialisation.

Socialisation of the individual can be understood as the personalisation of the norms, faith, values and behaviour of the society he lives within. Therefore we can say that socialisation process is both an individualisation and an integration process. The infant should individualise as a person and acquire its own identity. Meanwhile s/he should integrate with his environment, community and culture. Besides, there should be healthy environments which provides for the balanced development of the individual's tendencies.

Socialisation begins with the family. Furthermore this integration process continues with the socialisation tools like school, friends and mass media. Sportive activity is also an important tool for the socialisation of the individual.

Sportive activities affects the individuals physical, psychological and social development and the importance of the sportive activities is obvious for the individual's health and the communities health. Sports is a popular activity in all communities. Part of the individuals does sports for competition, whereas the others does for good physical health. Unfortunately the handicapped individuals often refuses to do sports or they can't find means to do sports.

The physically hadicapped people has the largest population among the overall hadicapped population. Physical handicapped persons are orthopedically hadicapped or chronically ill.

In our study, the effect of the sportive activities to the socialisation

of the orthopedically hadicapped individuals who is playing wheelchair basketball is researched.

The general information section of our study consists of three subsections which complement each other in a systematical integrity. The first part named “Handicapped in general” contains the definition of being hadicapped, the sorts and causes of handicaps. The second part named “Socialisation” contains the definition and the concept of socialisation, process of socialisation, phases of the socialisation, tools of socialisation and the biological foundations of the socialisation are explained in separate captions. The third part named “Sportive Activities and Socialisation” contains the definition and the scope of the sports, the effect of the sports on the individuals, sports and the society, sports and the socialisation. In the fourth part named “The effect of sports on socialisation of orthopedically handicapped individuals” the subjects sports as a tool of treatment, sports as a tool of treatment for orthopedically handicapped individuals, orthopedically handicapped people in our country are explained.

The explanations so far is stressing the importance of the sportive activities on the socialisation. The main goal in our study is trying to show that the sportive activities is one of the most important socialisation factors in the socialisation process which is a kind of adaptation process.

In the theoretical part of our study, the documentary sources are compiled, and the application part consists of a public survey. In the ampirical study part, the survey data is examined using SPSS 12.0.

In the theoretical part of our study, the effect of the sportive activities on the socialisation process is obvious. The statistical outcome of the survey is also similar. Thus we can say that sportive activities is an effective tool for the socialisation.

8. KAYNAKLAR

1. Abaoğlu C., Sporun Tıbbi Yönü, Spor Ansiklopedisi, Cilt 1, Yelken Matbaası, İstanbul, 1982
2. Akdeniz S., Eğitim Sosyolojisi, Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yayınları, 2. Baskı, İstanbul, 1990
3. Akgün N., Egzersiz Fizyolojisi, Ege Üniversitesi Basımevi, , 2. Baskı, İzmir, 1986
4. Aksan D., Her Yönüyle Dil, I. Cilt, TDK Yayınları, II. Baskı, Ankara, 1979
5. Akyüz H., Eğitim Sosyolojinin Temel Kuram ve Alanları Üzerine Bir Araştırma, MEB Yayınları:2320, İstanbul, 1991
6. Alav O., Kitle İletişimi ve Yerel Medya, Fakülte Kitabevi, Isparta, 2001
7. Alpman C., Eğitimin Bütünlüğü İçinde Beden Eğitimi ve Çağlar Boyu Gelişimi, Can Reklamevi Basın Yayın Ofset Matbaacılık, Ankara, 2001
8. Ankara Altındağ Ortopedik Özürlüler Yatılı İlköğretim Bölge Okulu, 10-16 Mayıs Sakatlar Haftası El Broşürü, Ankara, 1988
9. Aracı H., Öğretmen ve Öğrenciler İçin Okullarda Beden Eğitimi, Bağırhan Yayinevi, Ankara, 1999
10. Armağan İ., Sporun Toplum Bilimsel Temelleri, Ege Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksek Okulu, Yayın No:4, İzmir, 1981
11. Ayket M., Doğum Öncesi ve İlk Çocukluk Yıllarında Görme Gücüne Zarar Veren Nedenler ve Önleme Yolları, Ankara, 1976
12. Aziz A., Toplumsallaşma ve Kitle İletişim, Ankara Üniversitesi Basın Yayın Yüksek Okulu Yayınları, Ankara, 1982
13. Battomore T., Nispet Robert, Sosyolojik Çözümlemenin Tarihi, V Yayınları, Türkçeye Çevirileri Derleyen: Mete Turçay, Aydır Uğur, Ankara, 1990
14. Bauman S., Uygulamalı Spor Psikolojisi, Alfa Basın Yayın Dağıtım, Çeviren:H.C. İkizler, Ali Osman Özcan, İstanbul, 1994
15. Bilgen V., Ses ve Konuşma Bozuklukları Sempozyumu, İzmir, 1978

16. Bulgu N. ve Ark, "Spor ve Toplumsallaşma", Beden Eğitimi ve Sporda Sosyal Alanlar Kongresi, Ankara, 2003
17. Çağdaş Toplum, Çağdaş Yaşam ve Özürlüler Komisyon Raporları Genel Kurul Görüşmeleri, I. Özürlüler Şurası, Ankara, 29 Kasım -02 Aralık 1999
18. Çağlar D., Ortopedik Özürlü Çocuklar ve Eğitimi, Ankara, 1976
19. Çağlar D. ve Enç. M., Özel Eğitime Giriş, İstanbul, 1981
20. Demir Ö., Acar M., Sosyal Bilimler Sözlüğü, Ağaç Yayıncılık, İstanbul, 1992
21. Demir N., Birey, Toplum, Bilim: Sosyoloji Temel Kavramlar, Turhan Kitabevi, 2. Baskı, Ankara, 2006
22. Demiray U., Meslek Yüksek Okulları İçin Genel İletişim, Pegem Yayıncılık, Ankara, 2003
23. Devlet Planlama Teşkilatı, V. Beş Yıllık Kalkınma Planı, Spor Ö.İ.K.R., Ankara, 1981
24. Doğan Ç., "1981 Yılında Türkiye'de Özel Eğitime Muhtaç Çocukların Durumu ve Sorunları", Çağdaş Eğitim, Ankara, 1982, No:7
25. Doğan İ., Sosyoloji Kavramlar Ve Sorunlar, Sistem Yayıncılık, 2. Baskı, İstanbul 1998
26. Doğan S., "Aileye Yönelik Psikolojik Yardım, Psikolojik Dayanışma", Aile Kurultayı 16-18 Kasım 1994, Birinci Kitap, T.C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Yayınları, Ankara, 1995
27. Dömezer S., Toplumbilim, Savaş Yayınları, İstanbul, 1994
28. Ege R., Sakatlar ve Sakatlıklar, Ankara Büyükşehir Belediyesi Yayınları, Ankara, 1993
29. Elkin F., Çocuk ve Toplum, Çocuğun Toplumsallaşması, Güngör Yayınları, Çeviren: Nazife Güngör, Ankara, 1995
30. Erkal M., Sosyolojik Açından Spor, İstanbul, 1978
31. Erkal M., Sosyoloji (Toplumbilim), Der Yayınları, İlaveli 11.Baskı, İstanbul, 2000
32. Erkan N., Yaşam Boyu Spor, Bağırğan Yayınevi, Ankara, 1998

33. Eroğlu F., Davranış Bilimleri, Beta Basım Yayın, 5. Baskı, İstanbul, 2000
34. Fichter J., Sosyoloji Nedir, Anı Yayıncılık, 7. Baskı, Çeviren: Nilgün Çelebi, Ankara, 2004
35. Fişek K., Dünyada ve Türkiye’de Spor Yönetimi, Bağırhan Yayınevi, 2. Baskı, Ankara, 1998
36. Gander, J. M., Gardiner W. H., Çocuk ve Ergen Gelişim 1 , Çev: Onur B. İmge Kitapevi , Ankara, 1993
37. Giddens A., Sosyoloji, Aytaç Yayınevi, Ankara, 2006
38. Giuseppe L.C., “Tedavide Sporun Rolü”, Spor Hekimliği Dergisi, No:4, Çeviren: Fikret Durusoy, İzmir, 1967
39. Gökçe O., İletişim Bilimine Giriş, Turhan Kitabevi, 2. Baskı, Ankara 1998
40. Görgül G., Sakatlarda Spor (Teksir), İzmir, 1985
41. Güçlü S., Kurumlara Sosyolojik Bakış, Birey Yayıncılık, İstanbul, 1995
42. Gürhan Ö., Ses ve Konuşma Bozuklukları Sempozyumu, İzmir, 1978
43. Güven Ö., Türklerde Spor Kültürü, Atatürk Kültür Merkezi Yayını, Dizi 16, Ankara, 1992
44. Hasçelik Z., “Bugün Dünyada Spor Hekimliği Nedir?”, Fizyoterapi Rehabilitasyon Dergisi, İzmir, 1967, No:4
45. Himmetoğlu B., Rekreasyon Nedir?, Turizm Yıllığı, Ankara, Turizm ve Kültür Bakanlığı Yayını, 1989
46. Horton J.K., Kırsal Alandaki Görmezlerin Toplum İçinde Rehabilitasyonu, Ankara, 1988
47. Hukusal Açıdan Bedensel ya da Ruhsal Sakatlıklar ve Uyum Sempozyumu, Fizyoterapi Rehabilitasyon Dergisi, Özel Sayı Ankara, 1981
48. İnal A.N. , Beden Eğitimi ve Spor Bilimi, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, 2003
49. İsen G., Batmaz V., Ben ve Toplum, Om Yayınevi, 2. Baskı, İstanbul, 2002
50. İşler H., Beden Eğitimi ve Spor Bilgileri El Kitabı, Lazer Ofset, Niğde, 2001

51. İzmir Yüzme Ajanlığınca Hazırlanan Tanıtıcı Teksir, I. Türkiye Sağlık Özürlüler Yüzme Yarışması Programı, İzmir, 8-9 Haziran 1985.
52. Kağıtçıbaşı Ç., İnsan ve İnsanlar, Evrim Yayıncılık, 7. Baskı, İstanbul, 1988
53. Kalyon, A.T., Ertem, O., Bilgiç, F., “Sakatlarda Spor”, Spor Hekimliği Dergisi, C.17, No:4, İzmir, 1982
54. Karabulut Y., Yaşam Kavgası, Ankara, 1976
55. Karaküçük S., Rekreasyon, Gazi Kitabevi, Ankara, 1999
56. Köknel Ö., Aile ve Toplumda Ruh Sağlığı, Hür Yayınevi, İstanbul, 1981
57. Köknel Ö., İnsanı Anlamak, Altın Kitapları Yayınevi, İstanbul, 1997
58. Küçükkurt M., Ailenin Psikolojik Fonksiyonu, Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Yayınları, Türkiye Aile Yıllığı, Ankara, 1990
59. M.E.B., Özel Eğitimle İlgili Kanun ve Yönetmelik, Ankara, 1986
60. Nirun N., Özönder C., “Türk Sosyo-Kültür Yapısı İçinde Adetler, Örfler, Görenekler, Gelenekler”, Milli Kültür Unsurlarımız Üzerine Genel Görüşler, Atatürk Kültür Merkezi Yayınları, Ankara, 1990
61. Norman, S., “Sakatlığın Önlenmesi, Tedavi, Rehabilitasyonu ve Eğitimi”, Fizyoterapi Dergisi, Özel Sayı, Ankara, 1981
62. Okuturlar H.M., Özel Eğitim, İstanbul, 1968
63. Onur B., Toplumsal Tarihte Çocuk, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul, 1994
64. Orkunoglu O., Voleybol Antrenörünün El Kitabı, BTGM Voleybol Federasyonu Yayını, Ankara, 1985
65. Öncül, R., Özel Eğitim Sözlüğü, Karatepe Yayınları, Ankara, 1989
66. Özankaya Ö., Toplum Bilim, Cem Yayınevi, Genişletilmiş 9. Baskı, İstanbul, 1996
67. Özer K., Özer D.S., Çocuklarda Motor Gelişim, Antalya, 1998
68. Özer K.A., Duygusal Gerilimle Başedebilme, “Ben” Değeri Tiryakiliği, Varlık Yayınları, 2. Baskı, İstanbul, 1990
69. Özkalp E., Sosyoloji, Ankara Üniversitesi Yayın No:606, Ankara, 1993

70. Özsoy Y., Özyürek M., Eripek S., Özel Eğitime Giriş, Karatepe Yayınları, 10.Baskı, Ankara, 1998
71. Öztürk F., Toplumsal Boyutlarıyla Spor, Bağırhan Yayinevi, Ankara, 1998
72. Öztürk Ü., Orta Dereceli Okullarda Beden Eğitimi, Kayı Yayıncılık, 2. Baskı, İstanbul, 1983
73. Özyürek M., Bedensel Yetersizliği Olanlar, Özel Eğitim, Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Yayınları, Eskişehir, 1998
74. Pamir O.E., Sakatların Rehabilitasyonu ve Eğitimi, Ankara, 1981
75. Sakatlar Toplumdan Ne Bekliyor Paneli, Çankaya Rotary, Ankara, 1985
76. Sayın Ö., Aile Sosyolojisi, Ege Üniversitesi Basımevi, İzmir, 1990
77. Serdengeçti R., “Spor Terapi ve Bunun Rehabilitasyondaki Yeri ve Değeri”, Spor Hekimliği Dergisi, No:4, İzmir, 1970
78. Sezal İ., Sosyolojiye Giriş, Martı Kitap Yayinevi, 2. Baskı, Ankara, 2002
79. Somuncuoğlu C., Gençlik ve Spor Sorunları Tebliği, Ankara, 1975
80. Şengül E., Serbest Cimnastik, Dünya Kitabevi, Ankara, 1996
81. Tezcan M., Boş Zaman Sosyolojisi, Ankara, 1977
82. Tezcan M., Eğitim Sosyolojisi, Çağ Matbaası, Ankara 1984
83. Tezcan M., Çocuk Eğitiminde Ailenin Rolüne Sosyal Bir Bakış, Temel Kavramlar Yapı ve Tarihi Süreç, Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Yayınları, Derleyen: Beylü Dikeçligil, Ahmet Çiğdem, Ankara, 1991
84. Tezcan M., Sosyolojiye Giriş, Feryal Yayıncılık, 4. Baskı, Ankara, 1995
85. Tolan B., Çağdaş Toplumun Bunalımı (Anomi ve Yabancılaşma), A.İ.T.İ.A. Yayın No:166, Ankara, 1981
86. Tolan B., Toplum Bilimine Giriş, Kalite Matbaası, 2. Baskı, Ankara, 1987
87. T.C. Milli Eğitim Bakanlığı, Milli Eğitim Temel Kanunu ile İlköğretim ve Eğitim Kanunu, Milli Eğitim Basımevi, Ankara, 1990
88. Uluğtekin S., Hükümlü Çocuk ve Yeniden Toplumsallaşma, Bizim Baro, Ankara, 1991
89. Usta H., Bedensel Özürlü Olmanın Sebepleri, MEB Yayınları, İstanbul, 1992

90. Ülgen G., Eğitim Psikolojisi, Alkım Yayınevi, 3. Baskı, İstanbul, 1997
91. Voight D., Spor Sosyolojisi, Alkım Yayınları, Çeviren: Ayşe Atalay, İstanbul, 1998
92. Yavuzer H., Çocuk ve Suç, Remzi Kitabevi, 7. Baskı, İstanbul, 1994
93. Yetim A.A., Sosyoloji ve Spor, Topkar Matbaacılık, Ankara, 2000
94. Yıldırım İ., Yetim A.A., “Orta Öğretimde Beden Eğitimi ve Spor Dersinin Öncelikli Amçları Üzerine Bir Araştırma”, Gazi Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksek Okulu Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, Cilt I, Sayı:3, Ankara, 1996
95. Yıldız D., Türk Spor Tarihi, Eko Matbaası, İstanbul, 1993
96. Yörükoğlu A., Gençlik Çağı, Özgür Yayınları, 7. Baskı, İstanbul, 1990
97. <http://www.besf.org.tr>

EKLER

EK 1. Anket Formu

<p>Sevgili Arkadaşlar;</p> <p>Bu anket, Gazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı'nda yapmakta olduğum yüksek lisans programı gereğince yapılmaktadır. Tez Konusu "Ortopedik Engelli Bireylerin Sosyalleşmesine Sporun Etkisi"dir. Elde edilen bulgular kesinlikle başka bir amaç için kullanılmayacaktır.</p> <p>Zaman ayırdığınız için teşekkür ederim.</p> <p style="text-align: right;">Sibel ÖZTÜRK AKÇALAR</p>

		Katılmıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
	Sosyalleşme ile İlgili Değişkenler					
1	Kalabalıktan olabildiğince uzak kalmayı tercih ederim					
2	Toplum içerisinde insanlarla iletişim kurmada seçici davranırım					
3	İnsanlar, toplum içerisinde benimle kolayca diyalog kurabilirler					
4	Toplumsal olaylarda genellikle topluma liderlik yaparım					
5	Her türlü sosyal etkinliğe katılmaktan hoşlanırım					
6	Toplumun içerisinde insanlarla tartışmaktan ziyade insanlara yardım etmeyi tercih ederim					
7	Toplumsal olaylarda toplumu yönlendirmekte başarılıyım (Örneğin; sönük geçen bir toplantıda rol gösterici rolü)					
8	Yeni tanıştığım insanlarla diyalog kurmaktan çekinirim					
9	Toplum içerisinde çoğunlukla kendimi yalnız hissedirim					
10	Toplum içerisinde başkaları ile kolaylıkla iletişim kurarım					
11	Toplumsal etkinliklere katılan insanlar kendisiyle barışık olur					

12	Toplumsal etkinliklere katılım ile kişisel beceri ve yeteneklerimi keşfedebilir ve ifade edebilirim					
13	Toplum içerisinde sevdiğim insanlarla birlikte olduğumda keder ve dertlerimi unuturum					
14	Toplumda insanların özgürce davranmalarına izin verilirse, toplumun daha iyi olacağı kanısındayım					
15	Toplumsal kurallara uymayan insanları haklı görmem					
16	Toplumsal değerlere bağlı bir kişiliğe sahip biriyim (gelenek,töre,inançlar)					
17	Toplumsal değerlere aykırı davranan bireylerin davranışları beni rahatsız eder					
18	Toplumsal uzlaşmayı bozan davranış sahiplerine hoşgörülü davranırım					
19	Aileyle ilgili kararların alınmasında katkıda bulunurum					
20	Ailem benim fikir ve davranışlarıma her zaman hoşgörülü davranır					
21	Ailenizin değer yargıları ile toplumun değer yargıları arasındaki farklılık beni fazla etkilemez					
22	Ailem, arkadaş çevrem belirlenmesinde etkin rol oynar					
23	İnsanların benim davranışlarımı yargılamaya ya da yönetmeye çalışmasından rahatsız olurum					
24	Spor kulüpleri, farklı kültürdeki insanların tanışmasında ve böylece toplumsal bütünleşmeyi sağlamada etkin bir faktördür					
25	Toplumsal aktivitelere katılmakta yaş, cinsiyet, inanç vb ayrım yapmaktan hoşlanmam					
26	Toplum içerisinde başkalarının ihtiyacı olduğu zaman kendime ters düşse de o davranışı yaparım					
27	Yeni insanlarla tanışıp, sosyal aktivitelere katılmaktan hoşlanırım					
28	Spor kulüpleri, farklı insan grupları arasında, toplumsal diyalog için bir adımdır					
29	Farklı kültürdeki değer anlayışlarına saygılı davranmayı tercih ederim					
30	Herkes kültür ve değerlerini özgürce yaşayabilmeli ve ifade edebilmeli					

31	Farklı kültür anlayışları, toplumsal barışın temel dinamiğidir					
32	Bizi diğer kültürden farklı kılan değer; farklı kültürlerin barış ve uyum içerisinde yaşamasıdır					

		Katılmıyorum	Kesinlikle katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
	Spor ve Sosyalleşme ile ilgili Değişkenler					
1	İlgilendiğim spor dalını seçmede kişisel ilgim ve yeteneğim belirleyicidir					
2	Spor alanında birşey yapmaya karar veririm, başkalarının düşüncelerinden etkilenmem					
3	Her yaş grubunda, cinsiyette ve gelir seviyesinde insanlarla spor yapmaktan hoşlanırım					
4	Spor aktivitelerinde başkalarını memnun etmek için kendime ters düşen davranışlar yapmam					
5	Diğerleri tarafından spor aktivitelerinde beğenilip sevilme benim için önemli değildir					
6	İnsanlar beni spor aktivitelerinde daha kolay tanıyabilirler					
7	Takım sporlarının yapıldığı spor faaliyetlerinde kendimi yalnız hissederim					
8	Duygularımı, spor aktiviteleri boyunca kontrol altında tutmaktan hoşlanırım					
9	Takım olarak yapılan spor aktivitelerinde, grubun lideri olurum					
10	Takım sporlarında takımı yönlendirmekte başarılıyım					
11	Spor yapan bireyler, kendileriyle barışık olur					
12	Spor aktivitelerinde tartışmaktan ziyade çözmeyi tercih ederim					
13	Spor aktivitelerinin organize edilmesinde katkıda bulunurum					
14	Diğer insanlar beni reddedecek olsa dahi, haklarımı savunurum ve doğruyu söylerim					
15	Spor, toplumlar arası sosyal bütünleşmeyi sağlar					

16	Spor aktivitelerinde kendimi daha özgür ifade ederim					
17	Bir grubun üyesi olmaktansa, kendime özgü bir değer yapısına sahip birey olmayı tercih ederim					
18	Spor, insanlar arası iletişime olumlu katkılar sağlar					
19	Spor faaliyetlerinde başkaları ile daha kolay iletişim kurarım					
20	Spor eğitimi, topluma daha faydalı bireyler yetiştirilmesinde önemli rol oynar					
21	Spor, bireysel yeteneklerin keşfedilmesini sağlar					
22	Spor, insanlara karşı olumlu duygular geliştirilmesini sağlar					
23	Boş zamanlarımı diğer insanlarla geçirmekten hoşlanırım					
24	Arkadaşlarla beraber spor yapmaktan hoşlanırım					
25	İlgilendiğim spor dalını seçmemde ailem ve çevrenin etkisi belirleyicidir					
26	Diğer insanlara yardım etmeyi, onların bana yardım etmesinden daha çok tercih ederim					
27	Bireysel hareketlerden ziyade, diğer insanlarla hoş zaman geçirecek aktiviteler yapmayı tercih ederim					

ÖZGEÇMİŞ

Adı : Sibel

Soyadı: ÖZTÜRK AKÇALAR

Doğum Yeri ve Tarihi: Aksaray - 30.05.1980

Eğitimi: İlk ,orta ve lise öğrenimini Aksaray’ da tamamladı. 1999 yılında Gazi Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksek Okulu’nu kazandı ve 2003 yılında mezun oldu, aynı yıl Gazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalında yüksek lisans programına başladı. 2003 yılında beden eğitimi öğretmeni olarak Eskişehir’e atandıktan sonra Ankara ve İstanbul illerinde görevine devam etti. 2005 yılında Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Sosyoloji bölümünü kazandı ve halen lisans eğitimine devam ediyor.

Yabancı Dili: İngilizce